ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1889

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ–ΙΟΥΝΙΟΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΑΣ 6. — ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡΑΧΜΑΣ 8.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπόλεη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ
ΕΚΔΟΤΑΙ
Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΙ Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΕΝ ΤΗΙ ΟΔΩΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ ΑΡΙΘ. 14 ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΣΤΑΔΙΟΥ

Ἀριθ. **699** — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΔ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.- Πρακτεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθεναγωγείου 14. | 21 Μαΐου 1899.

ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

— Ἔλα, θειὰ Γιάνναινα, 'πές μας κανένα παραμύθι τώρα. Ἔξω βρέχει μὲ τ' ἀσκί· καιρὸς γιὰ φίλου σπίτι.

Ἡ θειὰ Γιάνναινα ὕψωσε πρὸς ἐμὲ μετά τινος ὀργῆς τοὺς μικροὺς λάμποντας ὀφθαλμούς της καὶ διὰ τῆς ὀξείας φωνῆς, ὁμοίας πρὸς κακκάρισμα ὄρνιθος, εἶπεν :

— Ἐγὼ δὲν ξέρω παραμύθια, ξέρω γινομένα πράμματα.

— Τόσο τὸ καλλίτερο. Ἔλα, θειά, 'πές μας τίποτε, ἔτσι νἄχῃς καλὴ ψυχή.

Ἡ θειὰ Γιάνναινα ἦτο γραῖα ἑβδομηκοντοῦτις, κυφὴ καὶ ἀπεξηραμένη. Γυνὴ πολυμήχανος, ἐπετηδεύετο ἐν τῷ χωρίῳ τὴν μάγισσαν, τὴν ἰατρὸν καὶ τὴν μαῖαν καὶ ἔζη ἀπὸ τὰ ἐλέη τῶν χωρικῶν, οἵτινες δὲν τὴν συνεπάθουν τόσον ὅσον τὴν ἐφοβοῦντο. Μὴ ἔχουσα ἴδιον οἶκον ἐφιλοξενεῖτο πότε εἰς τοῦ ἑνὸς χωρικοῦ, πότε εἰς τοῦ ἄλλου· καὶ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τὴν βροχερὰν τοῦ Ὀκτωβρίου εἶχεν ἐγκαθιδρυθῇ αὐτόκλητος παρὰ τὴν ἑστίαν τοῦ Κωσταντῆ Κόλια, ἑνὸς ἐκ τῶν προυχόντων τοῦ χωρίου.

Περὶ τὴν ἑστίαν ταύτην, ἐφ' ἧς ἀνέδιδον γλυκεῖαν ἀναλαμπὴν καιόμενοι κῶνοι ξηροὶ πεύκης, ἐκάθητο ὁ οἰκοδεσπότης, ἡ οἰκοδέσποινα, οἱ δύο ἔφηβοι υἱοί των, καὶ ἐγὼ ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἀποκλεισθεὶς ἐκεῖ ὑπὸ τῆς καταιγίδος.

— Ἔλα τὸ λοιπόν, θειὰ Γιάνναινα, τί κάνεις τὴ μισοκακομοῖρα; Ἄνοιξε τὸ χρυσό σου στοματάκι καὶ πὲς τίποτε νὰ περνᾷ ἡ ὥρα.

Εἶπε καὶ ὁ οἰκοδεσπότης ἰδὼν ὅτι ἡ γραῖα δὲν ἐνέδωκεν εἰς τὴν παράκλησίν μου, ἀλλ' ἐξηκολούθει νήθουσα ἐν σιωπῇ.

Ἡ γραῖα ἐξέτεινε πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα :

— Δό μου νὰ βρέξω τἀχείλι μου πρῶτα.

Ἐκεῖνος μειδιῶν προσέφερε τὸ ἐκ κασσιτέρου παγούριον τῆς ῥακῆς. Καὶ ἐκράτησεν αὐτὸ ἐπί τινας στιγμὰς διὰ τρεμούσης χειρὸς ἡ γραῖα εἰς τὸ στόμα θηλάζουσα καὶ ἀπέδωκε πάλιν, ἀνακινοῦσα ὡς αἴξ τὴν ὀστεώδη σιαγῶνα ἐν εὐαρέστῳ μηρυκισμῷ.

— Ἀρὲ σεῖς, νὰ μὴ σκιαχθῆτε ποῦ εἶνε νύχτα καὶ δὲν θέτε νὰ πᾶτε 'ς τὸ κοπάδι.

Εἶπεν ἐν προοιμίῳ στραφεῖσα πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Κόλια.

Ἐκεῖνοι ἀνένευσαν τὰς κεφαλὰς ἐν σιγῇ.

Ἡ γραῖα περιεσκόπησε πάλιν τὸ ἀκροατήριόν της :

—Ὄπ' ἀγαποῦν ἀληθινὰ τὴ μοῖρα τὴν ὁρίζουν·
μηδ' ἀπὸ χάρον θέλημα ποτὲ δὲν ἐξεχωρίζουν.

Ἀπήγγειλε βραδέως διὰ τῆς συνήθους ὀξείας φωνῆς τὸ δίστιχον τοῦτο, τὸ ὁποῖον, φαίνεται, ἐπεῖχε τόπον ῥητοῦ εἰς τὴν μέλλουσαν διήγησιν, ὅπως τὰ ἐπὶ τῶν τίτλων ἢ τῶν κεφαλίδων βιβλίων ἀναγραφόμενα, καὶ μετὰ βραχεῖαν σιωπὴν ἐξηκολούθησεν εἰς ἄλλον τόνον φωνῆς χαμηλότερον :

« Τὸν παλιὸ καιρό, πρὶν πάρουν τὴν Πόλι οἱ Τοῦρκοι καὶ ῥημάξουν ἀπ' ἄκρη 'ς ἄκρη τὸ ῥωμαίικο, ἐδῶ ποῦ εἶνε τώρα τὸ χωριό μας ἦταν μεγάλη πολιτεία. Ἀπ' τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἔχουν ἀπομείνῃ καὶ τὰ χαλάσματα ἀπ' ταῖς μεγάλαις ἐκκλησιαῖς, ποῦ εἶνε κατὰ τὸ γιαλό, τὴν Πισκοπὴ καὶ τὸν Ταξιάρχη. Νὰ μὴν τὰ πολυλογοῦμε, ἕνα ἀπ' τἀρχοντικὰ σπίτια 'ς τὴν πολιτεία αὐτὴ ἦτον καὶ τοῦ γέρο Πλατανιά. Ὁ γέρο Πλατανιὰς ἦταν πρῶτα πραμματευτὴς 'ς τὰ ξένα· ἔκανε ἐκεῖ βιός, καράβια 'δικά του, μαγαζιὰ 'δικά του, καὶ 'ς τὰ 'στερνὰ ἦρθε 'ς τὸ τόπο του νὰ περάσῃ τὰ γεράματά του. Ἡ γυναῖκά του ἦτον πεθαμένη· ἀρσενικὸ παιδὶ δὲν εἶχε· εἶχε μοναχὰ ἕνα κορίτσι, μὰ τί κορίτσι; Θάμπωνε ὁ ἥλιος ποῦ τόβλεπε κ' ἡ νύχτα γινότανε 'μέρα ἀπ' τὴ λαμπερή της ὄψι. Τὴν ἔλεγαν Χρυσαυγή — ὄνομα καὶ πράμμα, μὲ τὰ χρυσά της μαλλιὰ καὶ τὰ ὁλογάλανα μάτια της. Ἄμα ποῦ πρωτοβγῆκε νὰ χορέψῃ 'ς τἀλώνια—εἶχαν τὸ καιρὸ ἐκεῖνο ἀλώνια μαρμαροστρωμένα —ὅλος ὁ κόσμος, γέροι καὶ νιοί, γριαῖς καὶ νιαῖς στάθηκαν νὰ τὴν καμαρώνουν. Δὲν ἦτον χορὸς ἐκεῖνος, ἦτον κἄτι ἄλλο. Ἔλεγες καὶ δὲν πατοῦσε 'ς τὴ γῆ τὰ πόδια· ξεφτερούγιζε λαφριὰ σὰν πέρδικα, λυγερὴ σὰν ποταμίσια καλαμιά. Καὶ δὲν εἶχε καθόλου 'περηφάνεια 'ς τὴν ὄψι της, σὰν νὰ μὴν τῶξερε πῶς εἶν' ὥμορφη. Ἐκύταζε γύρω μὲ μιὰ ἡμεράδα παιδιάτικη καὶ γλυκό-

σκαζε 'ς τὰ χείλη της ἕνα παντοτεινὸ χαμόγελο. Ὅσοι δὲν τὴν ξέρανε, ρωτοῦσαν:

— Ποιὰ εἶν' αὐτὴ ἡ λυγερή; Χαρὰ 'ς τὸν ποῦ τὴν ἔχει κόρη!

— Εἶνε τοῦ γέρο Πλατανιᾶ ἡ κόρη, ἡ Χρυσαυγούλα.

Ὅλ' οἱ λεβέντηδες ποῦ τὴν θωροῦσαν λιγονότανε ἀπ' ἀγάπη, ὅλαις οἱ κοπέλλαις χολοσκούσανε ἀπὸ ζήλεια.

Τὴν ἄλλη 'μέρα προξενητάδες πηγαίνανε κ' ἐρχόνταν 'ς τὸ σπίτι τοῦ γέρο Πλατανιᾶ· δέκα ἀρχοντόπουλα, τόνα καλλίτερο ἀπὸ τἄλλο 'ς τὴν λεβεντιὰ καὶ 'ς τὰ πλούτη, στέλνανε λόγια γιὰ τὴν κόρη του.

Ὁ γέρος ἤθελε νὰ 'παντρέψῃ τὸ κορίτσι· ἔνοιωθε πῶς δὲν ἔχει ζωὴ πολλὴ καὶ δὲν ἤθελε νὰ πεθάνῃ καὶ νὰ τἀφήσῃ μονάχο κ' ἔρημο. Πλούτη εἶχε νὰ τῆς ἀφήσῃ γιὰ νὰ ζήσῃ σὰν βασιλοπούλα. Μὰ τὰ πλούτη δὲν κάνουνε εὐτυχισμένο τὸ κορίτσι ποῦ δὲν ἔχει 'ς τὸ πλευρὸ ἕναν ἄντρα νὰ τἀγαπᾷ—ἴσα ἴσα τὸ δέντρο ποῦνε φορτωμένο καρπὸ θέλει πλειότερο στύλωμα.

Ὁ γέρος δὲν ἔδωκε ἀπόκρισι σὲ κανένα ἀπ' τοὺς προξενητάδες· 'ς ὅλους εἶπε:

— Ὅ,τι γείνῃ θὰ γείνῃ καὶ μὲ τὴν καρδιὰ τῆς κόρης μου.

Τὸ βρᾶδυ βράδυ, σὰν καθώτανε πατέρας καὶ κόρη μονάχοι, γυρνᾷ καὶ τῆς λέει:

— Χρυσαυγούλα μου, ξέρεις ποῦ μοῦ φέρανε δέκα προξενιαῖς γιὰ σένα σήμερα;

Ἡ ὄψι της ἡ γελαστὴ συννέφιασε:

— Μὲ βαρέθηκες, πατέρα, ἀπὸ τὰ τώρα καὶ θὲς νὰ μὲ δώσῃς;

— Μὴ λὲς τέτοια λόγια, κόρη μου· γιατὶ σ' ἀγαπῶ, γιατὶ ἐσένα ἔχω μονάκριβη 'ς τὸν κόσμο, κυτάζω πῶς νὰ σὲ κάνω εὐτυχισμένη καὶ ὕστερα νὰ σφαλήσω ἥσυχος τὰ μάτια μου.

— Πατέρα, ἂν εἶνε γραμμένο νὰ ζήσω εὐτυχισμένη, δὲν θὰ μὲ κάνουν εὐτυχισμένη οἱ προξενιαίς, θὰ μὲ κάνῃ ἡ καρδιά μου.

— Ἡ καρδιὰ μᾶς ξεγελάει πολλαὶς φοραίς, κόρη μου· πρόσεξε καλά.

Ὅταν ἔλεγε αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Χρυσαυγὴ κάτι ἤξερε. Μέσ' 'ς τὸ χορὸ τὰ μάτια της εἶχαν ἀντικρύσῃ κάτι ἄλλα μάτια, τὰ μάτια ἑνὸς λεβέντη. Ὁ λεβέντης αὐτὸς δὲν ἦταν ἀρχοντικὰ ντυμένος, οὔτε εἶχεν ἡ ὄψι του τὴ γυναίκεια ὠμορφάδα ποῦ εἶχαν ἄλλα ἀρχοντόπουλα. Μὰ εἶχε κάτι ἄλλο μέσ' 'ς τὰ μάτιά του γραμμένο, ποῦ δὲν τὸ εἶχε κανείς. Ἀπ' τὴν πρώτη ματιὰ ἡ Χρυσαυγὴ ἔννοιωσε κάτι ποῦ τὴν τραβοῦσε 'ς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο.

Τὸν ἔσμιξε κι' ἄλλαξε δυὸ λόγια μαζί του. Λόγια καινούργια, παράξενα, δὲν ἔμοιαζαν τὰ λόγια τῶν ἄλλων. Ὅταν ἔφυγε ἀπ' τὸ χορὸ νὰ πάῃ σπίτι της, γύρισε ἄθελα τὸ κεφάλι, εἶδε ποῦ ἔφευγε κ' ἐκεῖνος, κ' ἔννοιωσε κάτι σὰν καρδιοχτύπι χαρὰς μέσα της. Τὴν νύχτα ἐκείνη δὲν κοιμήθηκεν ὅπως πρὶν ποῦ ἔπεφτε καὶ ἀποκοιμιώταν εὐτὺς σὰν ἀρνάκι. Τὸ πρωὶ στάθηκε μιὰν ὥρα 'ς τὸ παραθύρι καρτερῶντας νὰ τὲν 'δῇ ἂν διαβῇ ἀπὸ 'κεῖ. Σὰν τὸν ἀγνάντεψε ἀπὸ μακρυὰ ἡ καρδιά της ἄρχισε νὰ χτυπᾷ σὰν τοῦ λαγοῦ, καὶ τὴν ὥρα ποῦ γύρισε αὐτὸς καὶ τὴν καλημέρισεν, ἔχασε τὴν φωνή της, φωτιὰ ἐχύθηκε 'ς τὴν ὄψι της, κι' ἀντὶς ν' ἀποκριθῇ ἔφυγε ἀπ' τὸ παραθύρι. Ὕστερα τὸ μετάνοιωσεν, εἶπε νὰ μὴ νομίσῃ αὐτὸς πῶς τάχα εἶνε κακιωμένη μαζί του. Τὸ μεσημέρι καρτέρεσε πάλι 'ς τὸ παραθύρι· κράταγε 'ς τὸ χέρι της ἕνα ἀσπρολούλουδο τοῦ κάμπου. Σὰν τὸν εἶδε ἀπὸ μακρυὰ πῶς ἐρχόνταν ἄφησε τὸ λουλούδι ἀπ' τὸ χέρι της κ' ἔπεσε 'ς τὸ δρόμο. Ὕστερα ἔκλεισε τὸ παραθύρι κ' ἐστάθηκε 'ς τὰ κρυφά. Ὁ νιὸς περνῶντας κοντοστάθηκε, 'πῆρε τ' ἀσπρολούλουδο, τὸ φίλησε καὶ τό βαλε 'ς τὸν κόρφο του.

Τί ἦταν ὁ νιὸς αὐτός; δὲν σᾶς τῶπα ἀκόμα. Ἦταν τραγουδιστής· ἔκανε τραγούδια 'δικά του καὶ τὰ τραγουδοῦσε παίζοντας τὴ λύρα του. Τὰ τραγούδια του ἀπὸ στόμα σὲ στόμα μαθαίνονταν 'ς ὅλη τὴν πολιτεία καὶ 'ς τῆς ἄλλαις πολιτείαις. Κι' ἀπ' τὰ τραγούδια τὰ σημερινὰ ποῦ λέμε 'ς τὸ χορὸ καὶ 'ς τὴν τάβλα πολλὰ εἶνε 'δικά του τραγούδια: τοῦ Φωτεινοῦ τοῦ τραγουδιστῆ. Ὁ Φωτεινὸς δὲν τραγούδαε ἄλλο παρὰ τὴν ἀγάπη· ἡ καρδιά του ἦταν γεμάτη φλόγα, γεμάτη καῦμό, καὶ ξεχύνουνταν μὲ μιὰ τέχνη ποῦ κανεὶς δὲν τὴν ἔφτασε πλειὰ ὡς τὰ σήμερα. Τὰ τραγούδια του εἶχαν μαγέψῃ τὴ Χρυσαυγὴ πρὶν ἰδῇ τὴν ὄψι του. Πολλαὶς φοραὶς τἄκουσε ποῦ τὰ τραγουδοῦσαν ἄλλοι· κάποτε τὰ τραγούδαγε κ' ἡ ἴδια. Ἔννοιωθε κάτι ξεχωριστὸ σὰν τἄκουε, σὰν τἄλεγε· μιὰ κρυάδα 'ς τὸ κορμί, μιὰ ὄρεξι ν' ἀναστενάξῃ νὰ κλάψῃ, χωρὶς καμμιὰν ἀληθινὴ αἰτία.

Τὴ μιὰ 'μέρα τὸν πρωτόειδε 'ς τὸ χορό, τὴν ἄλλη 'μέρα ἔρριξε τάσπρολούλουδο ἀπ' τὸ παραθύρι, τὴν τρίτη 'μέρα ἀπὸ στόμα σὲ στόμα γύριζε τὸ καινούργιο τραγούδι τοῦ Φωτεινοῦ:

Μὴ ρίχνῃς τάσπρολούλουδο νὰ πάρω νὰ μυρίσω,
μόν' ρίξε τὰ χειλάκια σου νὰ τὰ γλυκοφιλήσω.

ἔλεγε κοντὰ σὲ ἄλλα τὸ τραγούδι. Ἡ Χρυσαυγὴ τὸ κατάλαβε πῶς ἦταν γι' αὐτὴ κ' ἐκλείσθηκε 'ς τὴν κάμαρά της κ' ἔκλαψεν, ἔκλαψεν ἀπὸ χαρά. Νὰ μὴν τὰ πολυλογῶ· ἡ ἀγάπη ρίζωνε καὶ θέριωνε καὶ 'ς τῶν δυὸ τὴν καρδιὰ 'μέρα τὴν ἡμέρα. Ὁ γέρο Πλατανιᾶς δὲν ἔννοιωσε τίποτε· οἱ ἄλλοι 'ς τὴν πολιτεία ἄρχισαν κάτι νὰ νοιώθουν κι' ὁ ἕνας τὸ κρυφόλεγε τἄλλουνοῦ. Ὁ Φωτεινὸς ἄλλο πλειὰ δὲν τραγουδοῦσε παρὰ τὴν ὠμορφιὰ τῆς Χρυσαυγούλας καὶ τὸν καῦμό ποῦ εἶχε γι' αὐτήν. Δὲν ἔλεγε τόνομά της, ἀλήθεια· κρατοῦσε τὸ μυστικό. Μὰ ὅλοι τὰ καταλάβαιναν πῶς ἦτον γι' αὐτή.

Ἂν τὸν ἀγαποῦσε κ' ἐκείνη ἢ ὄχι καλὰ κανεὶς δὲν 'μποροῦσε νὰ 'πῇ, μὰ πάλι τὴν ἔβλεπαν πῶς δὲν εἶχε πλειὰ τὴν πρώτη παιδιάτικη χαρὰ 'ς τὴν ὄψι, πῶς κάτι σὰν σύννεφο σκέπαζε τὰ γαλανά της μάτια, καὶ καθένας ἔβανε ὑποψία μὲ τὸν νοῦ του. Σὰν ἐγίνηκε πάλι χορὸς τὴ λαμπρὴ 'ς τὰ μαρμαρένια ἁλώνια κ' οἱ στραβοὶ τὸ νοιώσανε πῶς ἡ Χρυσαυγὴ ἀγάπαγε τὸ Φωτεινὸ τὸν τραγουδιστή. Ἄλλον δὲ γύρισε νὰ ἰδῇ, ἀλλουνοῦ δὲν 'μίλησεν· ὥρα κρυφομιλοῦσανε μαζί. Τί εἶπαν κανεὶς δὲν ἄκουσε.

Τὴν ἄλλη 'μέρα μιὰ καὶ δυὸ κινᾷ ὁ Φωτεινὸς καὶ πάει 'ς τἀρχοντικὸ τοῦ γέρο Πλατανιᾶ καὶ τὸν σμίγει μονάχο.

— Ἄρχοντά μου, τοῦ λέει φανερὰ καὶ ξάστερα, ἀγαπάω τὴν κόρη σου κ' ἡ κόρη σου μ' ἀγαπάει· ἦρθα νὰ σοῦ ζητήσω τὴν εὐχή σου.

Ὁ γέρος ζετινάχθηκε σὰν νὰ τὸν δάγκωσε σφαλάγγι 'ς τὴ φτέρνα. Τοῦ φάνηκε μεγάλη ἀδιαντροπιὰ νἀρθῇ ἔτσι ὀλόϊσα ὁ νιὸς χωρὶς προξενιά· καὶ ποιός; ἕνας τραγουδιστής, χωρὶς ἀρχοντιά, χωρὶς βιός. Τόσοι καλλίτεροι ζητήσανε τὴν κόρη του καὶ δὲν τὴν ἔδοσε, καὶ θὰ τὴν ἔδινε αὐτουνοῦ; Τὴν ἀγάπαε; δὲν πᾷ νὰ τὴν ἀγάπαε! Τὸν ἀγάπαε, λέει, κι' αὐτή; Ἔτσι θαρροῦσε τοῦ λόγου του· γιὰ νὰ ἰδοῦμε.

— Παλλικάρι μου, τἀποκρίνεται ξερὰ ξερά, ἄλλο ἀγάπη κι' ἄλλο 'παντρειά. Ἄνθρωπος ποῦ δὲν ἔχει δουλειὰ 'δική του καὶ βιὸς 'δικό του καὶ φκιάνει ὁλημερὴς τραγούδια δὲν εἶνε γιὰ 'παντρειά. Σύρε 'ς τὸ καλὸ καὶ νὰ μή σε ματαϊδῶ. Μὴ θαρρῇς πῶς θὰ γυρίσῃς μὲ τὰ τραγούδια σου τὸν νοῦ τῆς Χρυσαυγῆς. Σοῦ βάνω ὅρκο 'ς τὴν ἀγάπη ποῦ τῆς ἔχω πῶς ποτὲ δὲν θὰ σοῦ τὴν δώσω γυναῖκα.

Ὁ Φωτεινὸς χλωμὸς σὰν τὸ θειάφι 'ς τὰ πρῶτα λόγια τοῦ γέρου, ἄναψε ἀπὸ θυμὸ 'ς τὰ 'στερνά:

— Κ' ἐγὼ σοῦ βάνω ὅρκο 'ς τὴν ἀγάπη ποῦ τῆς ἔχω, πῶς ζωντανὴ γιὰ πεθαμένη θὰ τὴν πάρω.

Σὰν ἔφυγε ὁ Φωτεινὸς ἀπ' τὸ σπίτι τοῦ γέρο Πλατανιᾶ, ἡ Χρυσαυγὴ ἦρθε κ' ἔπεσε 'ς τὰ πόδια του μὲ τὰ δάκρυα:

—Πατέρα μου, τί ἔκανες; Δὲν ξέρεις τὸ λοιπὸν πῶς τὸν ἀγαπῶ;

Πρώτη φορὰ ὁ γέρος ἀγρίεψε 'ς τὴν κόρη του. Τὸν τύφλωσε ὁ θυμός· ἐζάρωσε τὰ φρύδια καὶ χτυπῶντας πεισματικὰ τὸ ποδάρι:

— Ὄχι, εἶπε μὲ βροντερὴ φωνή, ποτὲ δὲν θὰ τὸν πάρῃς αὐτὸν τὸν χασομέρη, τὸν ζητιάνο. Κάλλια νὰ κλάψῃς τώρα παρὰ νὰ μὲ καταριέσαι ὕστερα 'ς ὅλη σου τὴ ζωή. Χάθηκαν τἀρχοντόπουλα καὶ θὰ πᾷς ἐκεῖ νὰ πάρῃς ἕναν ποῦ δὲν ἔχει ἄλλο βιὸς κι' ἄλλη δουλειὰ παρὰ τὰ τραγούδια του.

Ἡ κόρη σύρθηκε 'ς τὰ γόνατα 'μπροστά του.

— Πατέρα μου, τὸν ἀγαπῶ. Μὴ θὲς νὰ με κάνῃς δυστυχισμένη. Ὅπως κι' ἂν μοῦχῃ γραφτὸ ἡ μοῖρά μου νὰ ζήσω μαζί του, δικό μου θᾷνε τὸ φταίξιμο. Πατέρα μου, τὸν ἀγαπῶ!

Ὁ γέρος ἀντὶ νὰ ἡμερώσῃ ἀπ' τὰ λόγια τῆς κόρης, ἐθέριωσε:

— Τὸν ἀγαπᾷς, ἀχάριστη, ἕναν ξένο, ἕναν ἄνθρωπο τοῦ δρόμου, ποῦ τὸν εἶδες ἐχθές, τὸν ἀγαπᾷς; Κ' ἐμένα ποῦ σ' ἔβγαλα ἀπὸ τὴν καρδιά μου ποῦ σ' ἀνέθρεψα μὲ τὸ αἷμά μου, δὲν μὲ λογαριάζεις τίποτε; Ἄκουσέ το λοιπὸν μιὰ γιὰ πάντα· ποτὲ δὲν θὰ γίνῃς τοῦ Φωτεινοῦ γυναῖκα, ποτέ! Ξέρεις πῶς δυὸ γνώμαις δὲν ἔχω· τὸ εἶπα, θὰ γένῃ.

Ἡ ἄμοιρη δὲν 'μίλησε πλειά, κατάπιε τὰ δάκρυά της καὶ σώπασε.

Τὴν ἴδια νύχτα ὁ Φωτεινὸς ἔφυγε· 'πῆγε 'ς τὸν Ἅγιο Τάφο νὰ πολεμήσῃ γιὰ τὴν πίστι τοῦ Χριστοῦ. Μὰ πρὶν φύγῃ ἔσμιξε μιὰ στιγμὴ μὲ τὴ Χρυσαυγὴ καὶ μέσ' 'ς τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι φιλήθηκαν τὸ πρῶτο καὶ ὕστερο φιλὶ τοῦ χωρισμοῦ.

Τὴν ἄλλη 'μέρα 'ς ὅλο τὸ χωριὸ τραγουδοῦσαν τὸ τραγούδι πῶλεγε ὁ τραγουδιστὴς φεύγοντας:

Μένα ἡ καρδιά μου σ' ἀγαπᾷ, μὰ ἔχει νὰ προσμένῃ·
ἂν δὲν σε πάρω ζωντανή, σὲ παίρνω ἀπεθαμένη.

Πέρασ' ἕνας χρόνος, πέρασε δεύτερος, τρίτος....

Ἀπ' τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἡ Χρυσαυγὴ δὲν ἐφάνηκε πλειὰ 'ς τὸν κόσμο. Μακρυὰ ἀπ' τὴν πολιτεία εἶχεν ὁ πατέρας της ἕναν πύργο· ἐκεῖ 'πῆγε μὲ τὴν κόρη του νὰ περάσῃ καμπόσο καιρό. Θαρροῦσε πῶς ἔτσι θὰ τὴν κάνῃ νὰ ξεχάσῃ τὸν Φωτεινό, κι' ὅσο τὴν ἔβλεπε ποῦ δὲν 'μιλοῦσε ποτὲ πλειὰ γι' αὐτόν, ποῦ δὲν ἔκλαψε ποτὲ πλειὰ τὸ μάτι της, παρηγοριοῦνταν κ' ἔλεγε μέσα του:

— Γιατρεύθηκε, γιατρεύθηκε. Ἔτσι εἶν' ἡ ἀγάπη. Θαρρεῖ κανένας τὴν πρώτη ὥρα πῶς χάνεται, ἂν χάσῃ ἐκεῖνον π' ἀγαπᾷ. Σὲ 'λίγον καιρὸ περνάνε ὅλα, ξεχνιοῦνται ὅλα. Αὐτὸ θὰ πῇ νιάτη.

Στραβὸς γέροντας! δὲν ἔβλεπε πῶς τὸ σαράκι τῆς ἔτρωγε μέσα τὰ σωθικὰ ὅπως τρώει τὸ δέντρο. Τὸ κατάλαβε μονάχα, ὅταν τὴν εἶδε μιὰ βραδυὰ νὰ πέσῃ λιγοψυχισμένη 'ς τὸ κρεβάτι καὶ νὰ μὴ σηκωθῇ πλειά! Τὸ κατάλαβε μονάχα, ὅταν τὴν εἶδε νὰ ψυχομαχᾷ χλωμή, χλωμή, σὰν τ' ἀσπρολούλουδα τοῦ κάμπου, ποῦ κρατοῦσε 'ς τὰ στήθια της — ἔρημο λουλούδι ποῦ ἀγάπησε 'ς ὅλη της τὴ ζωή!—Καὶ τότε ἐχτύπησε μὲ τὰ χέρια τάσπρόμαλλο κεφάλι του, καὶ τότε ἀπ' τὰ γέρικά του μάτια ξεκίνησαν βροχὴ τὰ δάκρυα:

—Τὸ σκότωσα μὲ τὰ χέρια μου τὸ παιδί μου, ἔλεγε, καὶ τὴ φιλοῦσε καὶ τῆς ζητοῦσε συχώρεσι γονατιστὸς 'μπροστά 'ς τὸ κρεβάτι της.

Κι' ὁ Φωτεινός, ποῦ ἦταν ὁ Φωτεινός; Κανεὶς δὲν ἤξερε, κανεὶς δὲν ἔμαθε. Οὔτε αὐτὰ τὰ χείλη τῆς ἄρρωστης δὲν εἶπαν τὄνομά του. Μονάχα 'ς τὴν ὕστερη ὥρα, πρὶν ξεφτερουγίσῃ ἡ ψυχή της, ἀνακάθισε μὲ μιᾶς, ἄπλωσε ξεγυμνωμένα τὰ ἄσαρκα χέρια της καὶ μὲ φωνὴ ποῦ ἔμοιαζε σὰν ἀγεράκι τῆς νύχτας εἶπε:

— Πάρε με, πάρε με!

Καὶ ἔπεσε ἄψυχη 'ς τὸ προσκεφάλι. Ὁ γέρος πατέρας ἐδέρνουνταν ἀπάνω 'ς τὸ ἄψυχο κορμί:

— Γιὰ 'κεῖνον ἦτον ὁ ὑστερνός της λόγος! 'ς ἐκεῖνον ὁ ὑστερνός της λογισμός! Σ' ἐμένα τὸν φονιὰ τίποτα, τίποτα!

Ἦτον μεσάνυχτα. Ἔξω φυσομανοῦσε ἀγέρας 'ς τὰ δέντρα καὶ μιὰ κουκουβάγια ποῦ μυρίσθηκε λείψανο ἔκλαιγε 'ς τὰ κεραμίδια τοῦ πύργου.

Ὁ γέρος λιγοψυχισμένος σιγὰ σιγὰ ξεσύρθηκε κάτω ἀπ' τὸ κρεβάτι κ' ἔπεσε τὰπίστομα κρατῶντας μέσ' 'ς τὰ χέρια τὴν ὄψι του. Ἕνα καντήλι τρεμόσβυνε κρεμασμένο.

Τὴν ἴδιαν ὥρα ἡ πόρτα ἀνοίχθηκε χωρὶς νὰ τρίξῃ κ' ἕνας μαῦρος 'ψηλὸς ἴσκιος ἐπρόβαλε. Ἦταν σιδεροντυμένος, ζωσμένος σπαθί· μὰ τὰ σίδερα δὲν ἐβρόνταγαν. Ἡ ὄψι του ἦτον ἡλιοκαμένη καὶ δασωμένη ἀπὸ μαῦρα γένεια· τὰ μαλλιά του μεγάλα, σγουρά, ξανέμιζαν 'πίσω. Ἐζύγωσε 'ς τὸ κρεβάτι τῆς πεθαμένης κ' ἐστάθηκε μιὰ στιγμὴ κυτάζοντας τὴν ὄψι της. Ὕστερα ἔκανε τὸ σταυρό του, ἔσκυψε καὶ τὴ φίλησε 'ς τὸ στόμα· 'πῆρε ἀπ' τὰ στήθη της τὰ μαραμμένα ἀσπρολούλουδα καὶ τἄχωσε 'ς τὸν σιδερένιο κόρφο του. Ὕστερα ἄπλωσε τὰ δυό του χέρια καὶ ἀνασήκωσε τὸ ἄψυχο κορμὶ 'ς τὴν ἀγκαλιά του. Σὰν εἶδε πῶς ἦτον μισόγυμνο, τράβηξε τὸ ἄσπρο σεντόνι καὶ τὸ τύλιξε μέσα. Πάλι χωρὶς νὰ βροντήσουν τὰ σίδερα ποῦ φοροῦσε, χωρὶς νὰ τρίξῃ ἡ πόρτα, ἔφυγε, ἐχάθηκε σὰν ἴσκιος, σὰν σύννεφο, κρατῶντας 'ς τὰ χέρια τὴν πεθαμένη.

Ἄξαφνα ὁ γέρο Πλατανιᾶς, σὰν νὰ κατάλαβε κάτι, ξεπετάχθηκε· ὀλόρθος· γύρισε καὶ κύταξε τὸ κρεβάτι ἀδειανὸ καὶ μιὰ φωνὴ ποῦ δὲν ἦταν ἀνθρώπου φωνὴ ἐτράνταξε τὰ θέμελα τοῦ πύργου. Ἔτρεξε σὰν νὰ εἶχε ξανανειώσῃ κι' ἄνοιξε τὸ παράθυρο. Σὲ μιὰ ἀστραψιὰ τοῦ οὐρανοῦ, εἶδε ἕναν ὀλόμαυρο καβαλάρη ἀπάνω 'ς ὀλόμαυρο ἄλογο· μέσ' τὴν ἀγκαλιά του κρατοῦσε σφιχτὰ σφιχτὰ κάτι ἄσπρο κάτασπρο πρᾶμμα, κ' ἔφευγε πέρα κατὰ τὸ λόγγο.

— Ἄχ! ἐβάσταξε τὸν ὅρκο του· ζωντανὴ δὲν μοῦ τὴν 'πῆρε, πεθαμένη μοῦ τὴν παίρνει!

Ἐφώναξε ὁ γέροντας κι' ἀπόμεινε ἐδεκεῖ κρεμασμένος 'ς τὸ παραθύρι. Σ' ταῖς φωνάϊς ἐκεῖναις ἔτρεξαν οἱ δοῦλοί του. Τὸν βρῆκαν ξεψυχισμένο!... Θεὸς σχωρέσ' τον.»

Ἡ γραῖα περατώσασα τὴν ἀπκισίαν διήγησιν ἔφερε πάλιν τὸ παγούριον τῆς βακῆς ἵνα δροσίσῃ τὰ στεγνωθέντα χείλη. Ὅλοι δὲ τόσῳ εἴχομεν προσηλωθῇ εἰς τοὺς λόγους αὐτῆς, ὥστε δὲν ἐφρόντισε κανεὶς νὰ ῥίψῃ νέα ξύλα καὶ κώνους εἰς τὴν πυράν, ἥτις εἶχε σχεδὸν σβεσθῇ. Ὁ οἰκοδεσπότης ἔρριψε μίαν ἀγκαλίδα καὶ ὁ οἶκος ἐφωτίσθη πάλιν. Ὡς νὰ ἀνέλαβε δὲ θάρρος ἐκ τοῦ φωτὸς ἡ σύζυγος αὐτοῦ λύσασα τὴν σιωπὴν ἠρώτησε τὴν γραῖαν:

—Καὶ λές, θειά, νὰ ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Φωτεινὸς ζωντανός ποῦ ἦρθε καὶ πῆρε τὴν πεθαμένη.

— Παιδί μου, κ' ἐγὼ δὲν ξέρω Μὰ λέω μὲ τὸν νοῦ μου, πῶς θὰ ἦταν ἀπὸ καιρὸ πρὶν πεθαμένος ἢ σκοτωμένος κ' ἔμενε ἄλυωτος μέσ' 'ς τὴ γῆ γιὰ τὶ τὸν βάραινε ὁ ὅρκος του. Σὰν ἦρθε ἡ ὕστερη ὥρα πλειὰ σηκώθηκε βρυκόλακας μέσ' ἀπ' τὸ μνῆμα καὶ 'πῆγε νὰ τὸν ξέπλερώσῃ." Ἔτσι ἀλήθεψε καὶ τὸ τραγούδι:

'Οπ' ἀγαποῦν ἀληθινὰ τὴ μοῦρα τὴν ὁρίζουν·
μηδ' ἀπὸ χάρου θέλημα ποτὲ δὲν ξεχωρίζουν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΟΣ ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

ΚΡΙΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΑΝΟΔΙΚΩΝ

ἀναγνωσθεῖσα τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ Ἀπριλίου ἐν τῷ Ζαππείῳ Ὀλυμπιακῷ μεγάρῳ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ Ν. Γ. Πολίτου.

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον).

23) Τὰ ΜΑΚΡΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΝΣΙΟΝ, συλλογὴ λυρικῶν καὶ ἐπικολυρικῶν ποιημάτων, ὧν ἄλλα μὲν εἶναι γεγραμμένα εἰς καθαρεύουσαν, ἄλλα δ' εἰς τὴν ὁμιλουμένην. Εἰς καθαρεύουσαν εἶναι δύο μεγάλα λυρικὰ ποιήματα *Ποῦ ἡ πραγματικὴ γαλήνη* καὶ *Ὁ αἰώνιος ὁδοιπόρος ἢ ἡ ἀνθρωπότης*. Ὁ ποιητὴς φεύγων τὴν δίνην τῶν πόλεων ζητεῖ τὴν γαλήνην μακρὰν τοῦ θορύβου, ἐν τῇ φύσει· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ δὲν εὑρίσκει ἀληθῆ γαλήνην. Ὑπὸ τὴν ἠρεμίαν καὶ σιωπὴν τελεῖται ἀγὼν ἀλληλοφθορᾶς· τὸ δένδρον φθείρει διὰ τῶν ῥιζῶν τὸ γεῖτον δένδρον, εἰς τὰ πέταλα αὐτοῦ τὸ ἄνθος συγκλείει τὸ θῦμά του, τὸ κελάδημα τοῦ πτηνοῦ εἶναι πολλάκις στέναγμα μητρὸς πρὸ τῆς ἀποφρανισθείσης φωλεᾶς· οὐδ' εἰς τὸ κῦμα, οὐδ' εἰς τὰς ἐκτάσεις τοῦ οὐρανοῦ εὑρίσκει ἡ ψυχὴ τοῦ ποιητοῦ τὸ ζητούμενον. Ἀπηλπισμένη τότε ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, στρέφεται πρὸς ἑαυτὴν ἀναζητοῦσα καὶ ἐν ἑαυτῇ εὑρίσκουσα τὴν ποθητὴν γαλήνην.

Ὑπαρχει πλὴν γαλήνη τις πραγματική, ἁγία,
αἰώνιον μειδίαμα καὶ διαρκὴς εὐθία,

πρὸ τῆς ὁποίας ὁ θνητὸς μετὰ λατρείας κλίνει:
ἡ ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς ἐδρεύουσα γαλήνη.
Ἡ ἐκ παθῶν μηδαμινῶν μὴ συνταρασσομένη,
ἥτις 'ς τὸ βάρβαρον τῆς ἧς στιλπνὸς καθρέπτης μένει.
ποῦ μῖσος δὲν ἐγνώρισε καὶ δὲν ἠσθάνθη φθόνον,
ἀλλ' ἀγαπᾷ ὡς ἄγγελος καὶ ὑπομένει μόνον
ποῦ ἐκδικήσεώς ποτε δὲν τάραξαν οἱ πόθοι,
ἀλλὰ τὴν χεῖρα ἔθλιψε ὑφ' ἧς δεινῶς ἐτρώθη.
Ἰδοὺ γαλήνη θαυμασμοῦ, λατρείας τῆς ὑψίστης!
Ἰδοὺ τοῦ Κτίστου ἡ εἰκών, ἐὰν ὑπάρχῃ Κτίστης!

Αὐτὸς ὁ τῆς γαλήνης πόθος ἐνέπνευσεν εἰς τὸν ποιητὴν καὶ τὸ δεύτερον τῆς συλλογῆς ποίημα τὸν *Αἰώνιον ὁδοιπόρον*. Ἐν αὐτῷ παρίσταται ὑπὸ τὴν μορφὴν ὁδοιπόρου αἰωνίου ἡ ἀνθρωπότης, πάντοτε ἐπὶ τὰ πρόσω φερομένη ὑπὸ ἀκατασχέτου μοίρας, εἰς μάτην ζητοῦσα ἐν τῷ διηνεκεῖ ἀγῶνι τῆς ζωῆς τὸν τάφον ὡς τέρμα τῶν πόνων. Ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ προσωποποιία αὕτη δὲν φαίνεται ἡμῖν εὐκρινῶς διαγεγραμμένη· μᾶλλον δ' εἴμεθα διατεθειμένοι ν' ἀναγνωρίσωμεν τὸν Περιπλανώμενον Ἰουδαῖον τῆς παγκοσμίου παραδόσεως ἐν ταῖς πρώταις στροφαῖς τοῦ ποιήματος·

Διέτρεξα ὠκεανοὺς ὀργίλους,
ἀλλὰ λιμὴν ἐμπρός μου δὲν ἐφάνη!
αἰῶνες διαδέχονται ἀλλήλους,
κ' ἕνα σταθμὸν μ' ἀρνοῦνται ἐν τῇ πλάνῃ.

Σ' τοὺς αἰωνίους παγετοὺς τῶν πόλων
ἀντήχησε τὸ ἔσημό μου βῆμα·
εἰς μάτην ἐπεζήτησα ἓν μνῆμα·
εἰς τὴν σιγὴν ἐρήμων ἠλογοβόλων.

Βραχίων σιδηροῦς μὲ ἀναρπάζει
εἰς τὸν βοῶντα στρόβιλον τῶν χρόνων·
ζῇ πᾶν περὶ ἐμὲ καὶ παραγμάζει,
πλὴν ἄφθαρτος ὑπάρχω ἐγὼ μόνον.

Τὸ ἄσμα τῆς γεννήσεως ἀκούω
καὶ τὸν τρεγμὸν τοῦ φθειρομένου κόσμου,
καὶ ἄπελπις τῆς γῆς τὰ στέρνα κρούω·
ἓν μνῆμα δὲν ἀνοίγεται ἐμπρός μου!

Ἀλλ' ὁσονδήποτε ἀόριστος καὶ δυσδιάκριτος καὶ ἂν φανῇ ἡ ἀφετηρία τοῦ ποιητοῦ, οὐδεὶς ὅμως δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι κατορθώνει πολλάκις νὰ μεταρσιωθῇ εἰς αἰθέρια ὕψη καὶ ὅτι ἰδίᾳ ἐν ταῖς ποιητικωτάταις περὶ τῆς ἐπιστήμης στροφαῖς, ὧν τινας ἀναγινώσκομεν, διατυπώνει ἄριστα τὸν σκοπόν, πρὸς ὃν ὀφείλει νὰ σπεύδῃ σήμερον ἡ ἀνθρωπότης·

Ἡ ἐπιστήμη ὡς αὐγὴ ἀστέρος,
τὸν ἔσχατον ὁρίζοντα φαιδρύνει
ὡς ἅγιος πληροῖ τὰ στήθη ἔρως
καὶ εἰς τὸν πλοῦν τοῦ χάους τὰ κρατύνει.

Σπεύδει ἐκεῖ τὸ πνεῦμα ῥωμαλέον·
ἐκεῖ λιμὴν, πρὸς ὃν ὀργᾷ νὰ φθάσῃ
κ' ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ τροπαίων
μίαν ποτὲ φορὰν νὰ ἡσυχάσῃ!

Ὁ ἄνθρωπος ὀρθοῦται μετὰ σθένους,
ζυγοὺς συντρίβει ἀπκηρχαιωμένους
κ' ἐπὶ δόξων ἀνίπταται ἐλευθέρων,
παντοῦ τῆς γνώσεως τὴν δᾶδα φέρων.

Μὲ τοῦ Θωμᾶ τὴν βαθυτάτην βῆσιν
προλήψεις καὶ χιμαίρας ἀνασρέπει·
καὶ στρέφει μετ' ἀγάπης πρὸς τὴν φύσιν
κ' εἰς τοὺς μυχούς της τὸν θεὸν ἐμβλέπει.

Κ' ἰδοὺ ἡ ἐπιστήμη ἀναβαίνει,
φιλάνθρωπος θεότης, εἰς τὸν θρόνον·
καὶ περιχέει φέγγος ζωογόνον
κ' ἡ γῆ ἀναδᾷ ἀγαλλομένη:

. . .

Ὦ ἐπιστήμη, ὦ σὺ μόνη
ἀληθινὴ τῆς γῆς θεότης,
πρὸς σὲ ὑψοῦ' ἡ ἀνθρωπότης
ἐν χρόνῳ μόχθῳ καὶ ἀγῶνι.

Εἰς τοὺς θνητοὺς δὲν ἐπεβλήθης,
ἀλλ' εἰς τὸν φωτεινόν σου θρόνον
ἀνεζητήθης, κατεκτήθης,
τέκνον τῆς πείρας τῶν αἰώνων!

Δὲν θέλεις σὺ ὑποκρισίαν,
πομπὰς δεήσεις καὶ λιβάνους!
δὲν σέβεις σὺ τὴν ἀκνηρίαν,
δὲν θέλεις μύστας λαοπλάνους.

Ὁ ἔρως σου ὅστις ἐξαίρει,
καὶ ὁ ἔρως ὅστις μαρμαίρει
ἐπὶ τοῦ εὐγενοῦς μετώπου
τοῦ μύστου σου τοῦ φιλανθρώπου,

Ὅστις ἐν τέρψει οὐρανίᾳ
τὰ θεῖα δῶρά σου σκορπίζει
καὶ τοὺς ὁμοίους του φωτίζει,
ἰδοὺ ἡ μόνη σου λατρεία!

Τὸν θρόνον σου δὲν θὰ ἱδρύσῃς
εἰς τὰ ὀστᾶ τόσων ἡρώων,
τὸ στέμμα σου δὲν θὰ ῥοντίσῃς
διὰ τοῦ αἵματος ἀθώων.

Τὸ κράτος σου εἶναι εἰρήνη!
ὡς ἡ περιστερὰ ἀγγέλλεις
ὅτι τὸ σκότος τῆς θυέλλης
παρῆλθεν. Ἐπὶ γῆς γαλήνη!

Μετὰ τὰ ποιήματα ταῦτα ἕπονται ἕτερα γεγραμμένα εἰς τὴν ὁμιλουμένην. Τὸ πρῶτον τούτων ἐπιγραφόμενον *Ἡ ἐπιστροφή*, περιγράφον δὲ τὰς ἐντυπώσεις τοῦ ποιητοῦ κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς ξένης εἰς τὴν πατρίδα ἔχει ὡς ἑξῆς·

Ἡ Ἐπιστροφή.

Μὲ δάκρυα σὲ χαιρετῶ, πατρίδα μου μικρή,
ποῦ σὲ γαλάζια θάλασσα κοιμᾶσαι δροσερή
κ' οἱ ἄνεμοι σὲ νανουρίζουν.

Ποῦ κῦμα ταξειδιάρικο αἰώνια σὲ κτυπᾷ
καὶ 'ς τὰ πλευρά σου τὰ ψηλὰ ἀσηκωμένο σπᾷ
καὶ οἱ ἀφροί του σὲ ῥαντίζουν!

Ὤ, δέξου με 'ς τῆς ἡσυχαις νὰ τρέξω λαγκαδιαῖς,
νὰ πίνω τὸ γλυκό σου φῶς, νὰ πίνω μυρωδιαῖς,
νὰ ἀκούσω γύρω τ' ἀγγελούδια,

ποῦ χορεύονται ἀπ' τὰ χρόνια μου ἐκεῖνα τὰ παληά,
καὶ χρυσοφτερουγα πετοῦν ἐδῶ 'ς τὴ σιγαλιὰ
μὲ ἅγια, κρυφὰ τραγούδια.

Ἀσπρίζει μέσ' 'ς τὰ πράσινα τὸ σπίτι μας κλαδιά.
Ἄχ, πῶς πηδᾷ καὶ λαχταρᾷ 'ς τὸ στῆθος ἡ καρδιά,
καὶ στρέφεται 'ς τὰ περασμένα!

Τί ὄνειρα κ' ἐνθύμησες 'ς τὸ βῆμα μου ξυπνοῦν!
Ἔτσι 'ς τὸν κάμπο τὰ πουλιὰ σηκώνονται, γυρνοῦν
σὲ βῆμ' ἀνθρώπου ξαφνισμένα.

Ἐδῶ τὸ φῶς ἀντίκρυσα τοῦ ἥλιου μιὰ φορά,
ἐδῶ τὴν πρώτην ἔνναισα τῆς γῆς αὐτῆς χαρά,
τὸ πρῶτο δάκρυ ἔχω χύσει.

Ἐδῶ πρωτοαντίκρυσα τ' ἀτέλειωτο νερὸ
καὶ ἔτρεξα κ' ἐπήδησα, παιδάκι ζωηρό,
μέσα 'ς τὴν ἀνθισμένη φύσι.

Νὰ ἡ γρηά, χιλιόχρονη μεγάλη μας μουρηά,
ὁποῦ μ' ἐχόρεψε μικρὸ 'ς τὰ δυνατὰ κλαριά
κι' ἄπλωσ' ἐπάνω μου τὸ σκιό της.

Αὐτὴ μοῦ γλυκοξύπνησε τὸ στῆθος τ' ἀπαλὸ
καὶ μ' ἔμαθε τὸ πρῶτό μου τραγοῦδι νὰ λαλῶ
μὲ τὸν κρυφὸ μουρμουρισμό της.

Χορταριασμένο στέκεται τὸ ἔρημο σκολειό·
οἱ τοῖχοι του ἐμάθησαν ἀπὸ τὸ γηρατειὸ
Φωληάζουν τώρα νυκτερίδες

κεῖ ποῦ δίδανε ζωὴ παιδάκια τοῦ χωριοῦ
' ἐλάμπανε σμικτὰ σμικτά, σὰν ἄνθη κηπαριοῦ,
τόσαις μικραῖς χαραῖς κ' ἐλπίδες.

Σεέκει ἐμπρὸς 'ς τὴν ἐκκλησιὰ ἀκόμ' ἡ φοινικιά,
ὅπου τὰ βάγια κόψαμε, σὰν εἴμεθα παιδιά.
'Επάνω 'ς τὸ παλιό της δῶμα

τὰ χελιδόνια κτίζουνε, σὰν πάντοτε φωληαῖς,
καὶ ἡ εἰκόνες κρέμουνται ἀκόμα ἡ παληαῖς,
ποῦ μ' ἀνθηρὸ φιλοῦσα στόμα.

Νὰ καὶ ὁ γέρο μύλος μου· τὸν βλέπω καὶ θαρρῶ,
πῶς νὰ γυρνᾷ δὲν ἔπαυσε ἀπ' τὸν παλιὸ καιρὸ
μὲ τὰ κατάλευκα ξεφτέρια.

Ὀλόγυρα ἡ θάλασσα! 'ς τὰ μάτια ἐμπροστὰ
κρέμεται σὰν θεόρατη εἰκόνα ποῦ βαστᾷ
ἀπὸ τὴ γῆ ἕως 'ς τὰ ἀστέρια!

Καράβια μέσ' 'ς τὰ κύματα περνοῦν τὰ γαλανά.
Ὤ, τί λαχτάρα μ' ἄρπαζε γιὰ μέρη μακρυνά,
σὰν τἄβλεπα παιδὶ ἀκόμα!

Τὰ βλέπω πάλι ὄνειρα δὲν ἔχω 'ς τὴν καρδιά.
Τὸν κόσμο τὸν ἐγνώρισα.—Σὲ μιὰ σου ἀμμουδιὰ
θέλω νὰ γύρω ἥσυχα τὸ κουρασμένο σῶμα.

Σὲ χαιρετῶ μὲ δάκρυα, πατρίδα μου μικρή,
Νεράϊδα τ' 'ς Ἄσπρης θάλασσας, νυφοῦλα δροσερὴ
καὶ Βαρηποῦλα χαϊδεμένη.

'Απ' ὅπα μοῦ ἐγέμισες τραγούδια τὴν ψυχή,
παρ' τὸ φτωχὸ τραγοῦδι μου αὐτὸ ποῦ ἀντηχεῖ
ἀπὸ καρδιὰ συγκινημένη.

Τὸ δεύτερον τῶν εἰς τὴν ὁμιλουμένην γλῶσσαν γεγραμμένων ποιημάτων τῆς συλλογῆς ταύτης εἶναι *Ἡ Νησιώτισσα*, ἔμμετρον διήγημα. Πτωχὴ βοσκοποῦλα ἐν νήσῳ τινὶ τοῦ Αἰγαίου, φεύγει μακρὰν τῆς πατρίδος εἰς τὴν ξένην, ἵνα εὕρῃ τύχην, καταλιποῦσα τοὺς γέροντας γονεῖς, οἵτινες θρηνοῦσιν ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει αὐτῆς. Ἐν τῇ ξένῃ μόνη, περιεστοιχισμένη ὑπὸ πειρασμῶν, ἡ ἁπλῆ χωρικὴ παρεκτρέπεται τῆς ὁδοῦ τῆς ἀρετῆς. Ἐπέρχεται ὅμως ταχέως ἡ μετάνοια καὶ ποθεῖ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν νῆσόν της, εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον. Ἡ ἐπάνοδος περιγράφεται γραφικώτατα, μετὰ πολλῆς δὲ τέχνης ἀντιτίθεται ἡ εἰδυλλιακὴ εἰκὼν τῆς γαληνίου φύσεως πρὸς τὴν σπαράσσουσαν τὴν καρδίαν αὐτῆς ὀδύνην. Ἡ λύσις τοῦ μικροῦ τούτου καθημερινοῦ δράματος ἐπέρχεται φυσικωτάτη, τραγικὴ ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτῆς. Ἡ ἔνοχος κόρη σκληρῶς τιμωρεῖται μὴ ἐπανευρίσκουσα τὸν γέροντα πατέρα της, ὃν ἐθανάτωσεν ἡ βαθεῖα θλῖψις διὰ τὰ παραπτώματα αὐτῆς.

Τὰ ἑπόμενα τέσσαρα ποιημάτια ἀναφέρονται πάντα εἰς τὸν ναυτικὸν βίον. Εἰσὶ δὲ ταῦτα· *Ἡ χήρα τοῦ ναύτη*, *Ὁ ἀποχωρισμὸς τοῦ ναύτη*, *Ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ ναύτη*, *Βοσκὸς καὶ ναύτης*. Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι εἰδύλλιον γεγραμμένον εἰς τύπον διαλόγου. Ἑκάτερος τῶν διαλεγομένων ἐγκωμιάζει τὸ ἐπάγγελμά του, ἀλλ' εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ ποιητής, νησιώτης βεβαίως, συνηγορεῖ ὑπὲρ τοῦ ναύτου. Ἀναγινώσκομεν στροφάς τινας αὐτοῦ:

Βοσκός.

Ξάπλωσε, νύκτα, τὰ φτερά, ποῦ τὸ βοσκὸ σκεπάζουν,
ὅταν εἰς τὴν ἀγάπη του κρυφὰ κρυφὰ πηγαίνει.
Κεντᾷ 'ς τὸ φῶς τοῦ λύχνου της καὶ μένα περιμένει,
καὶ 'ς τὸν παραμικρὸ τρεγμό,
γυρνᾷ σὰν κύκνος τὸ λαιμὸ
τὴ θύρα ἀνυπόμονα τὰ μάτια της κυττάζουν.

Ναύτης

Βογκάει ἄγριος βορηᾶς, τὰ παραθύρια δέρνει.
Μὲ φείκη ἡ ἀγάπη μου πηδάει ἀπ' τὸ κρεβάτι:
«Τὸ ναύτη μου τὸ χέρι σου, Θεέμου, ἂς φυλάτῃ!»
φωνὴ 'ς τὴ θύρα τὴν καλεῖ.
«Ἐκεῖνος!» λέγει σὰν πουλὶ
πετάει, ἀνοίγει, τρέμοντας 'ς τὴν ἀγκαλιά του γέρνει.

Βοσκός.

«Πέ μου, ρωτάει τὸ βασκὸ ὁ ξένος ὁ διαβάτης,
τίνος αὐτὸ τὸ ὡμορφο καὶ φυτεμένο κτῆμα
κ' ἐπάνω 'κεῖ τὸ ἥσυχο καὶ σκιασμένο μνῆμα;»
—«Ὁ γέρος μας βοσκὸς ἐκεῖ
ὕπνο κοιμήθηκε γλυκὺ
'ς τῆς βρύσες τὸ ναναύρισμα, 'ς τὸν ἴσκιο τῆς ἐλάτης.»

Ναύτης

Τοῦ ναύτ' ἡ χήρα 'ς τὸ γιαλὸ μυρολογᾷ μὲ πάθος.
Λέγει τὸ κῦμα: «Γιατὶ κλαῖς; ἐπῆγε δίχως πόνο.
Τοῦ τραγουδῶ, σὲ μαλακὴ ἀγκάλη τὸν σηκώνω.
Ὅταν ἡ ἄχνη σὲ φιλῇ
τῆς θάλασσας ἡ ἀπαλή,
εἶνε φιλὶ ποῦ ὁ ναύτης σου σοῦ στέλλει ἀπ' τὸ βάθος!»

Τοιαῦτα ἐν περιλήψει *Τὰ μακρὰν καὶ τὰ πλησίον*, ἔργον ἀληθοῦς ποιητοῦ, ἔχοντος καὶ τὴν ἔμπνευσιν μεγάλην καὶ τὴν μελέτην βαθεῖαν. Ὅτι ἐλλείπει εἰς ταῦτα εἶναι ἐνιαχοῦ ἡ μὴ ἐξεύρεσις τοῦ τελειοτάτου τρόπου πρὸς διατύπωσιν τῆς ἰδέας, εἶναι δισταγμός τις περὶ τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, ἰδίᾳ τῆς ὁμιλουμένης. Τούτου ἕνεκα στροφαί τινες φαίνονται ἀτελεῖς, ὡς μὴ λαβοῦσαι τὸ τελευταῖον στίλβωμα, ὡς περιέχουσαι ἐγκλειόμενον νόημα μόνον ἐν σχεδίῳ. Εἰς τοῦτο δὲ συντείνει πολλάκις αὐτὴ ἡ πληθώρα τῆς ἐμπνεύσεως· ὁ ποιητὴς ἔχει πολλὰ νὰ εἴπῃ, καὶ θέλει νὰ τὰ εἴπῃ ὅλα. Ἀλλ' ὁ χῶρος εἶναι στενός, καὶ ἐκχειλίζουσι ταῦτα καὶ πληροῦσι καὶ τὸ πλαίσιον ὑφ' οὗ πρέπει νὰ περιβάλλωνται. Συγκρίνων δέ τις τὰ ἐν καθαρευούσῃ γλώσσῃ πρὸς τὰ ἐν τῇ ὁμιλουμένῃ ἀναγκάζεται ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν ὑπεροχὴν τῶν τελευταίων. Καίτοι δ' ὁ ποιητὴς χειρίζεται μετὰ πλείονος ἀνέσεως τὴν γραφομένην γλῶσσαν καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ἐξωτερικοῦ τύπου τὰ ἐν ταύτῃ συντεθειμένα εἶν' ἐντελέστερα, ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ ἀκαταμάχητον θέλγητρον τῆς ἀληθινῆς γλώσσης τοῦ αἰσθήματος καταφαίνεται ἐν ταῖς στροφαῖς τῆς *Ἐπανόδου* καὶ τῆς *Νησιώτισσας*.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΧΑΡΑΛΔΟΣ

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΓΩΝ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΙΣΤΟΡΗΜΑ

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φύλλον).

—Πλέον ἴσως ἢ ὅ,τι φαντάζεσαι· ἀλλὰ πρῶτον κάθησον.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐδείκνυεν ἕδραν εὐρισκομένην παρὰ κλινοστρῶτα, ἐφ' οὗ νωχελῶς ἡ ἰδία κατεκλίθη. Ἀλλὰ τὸ γεγονὸς ἦν τοσοῦτον τεραστῶδες, ὥστε ὁ Χαράλδος παρέμεινεν ἀκίνητος.

—Κάθησον, σοὶ λέγω, ἐπέμεινε τρυφερώτερον ἡ Ζωή. Ἐκ τῆς περιβολῆς μου ὁρᾷς ὅτι ἔχεις πρὸ σοῦ, ἀντὶ τῆς Ἀνάσσης, καλήν σου φίλην.

Τοῦ Χαράλδου ἐν τούτοις διστάζοντος ἔτι, ἡ Ζωὴ ἀνηγέρθη ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος, ἔλαβεν αὐτὸν τῆς χειρὸς καὶ πρὸς τὸ ἀνάκλιντρον ἔσυρεν οὕτως ὥστε κατέπεσεν ἐν αὐτῷ.

—Καὶ ἤδη, ὑπέλαβεν ἡ Αὐγοῦστα, ἀκουσόν μου προσεκτικῶς. Ἐνθυμοῦμαι εἰσέτι τὴν πρώτην σου ἐν τῇ Μαγναύρᾳ δεξίωσιν. Τὸ ἀρειμάνιον ἦθός σου μοὶ ἐνέπνευσεν ἀμέσως συμπάθειαν, ἥτις ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀπέμεινεν ἀμείωτος.

Ὁ Χαράλδος ἐτραύλισε λέξεις τινάς.

—Ἀλλὰ τὰ γεγονότα ταχέως ἐχώρισαν ἡμᾶς. Σὺ ἀπῆλθες εἰς τὸν Σικελικὸν πόλεμον, καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδόν σου, περιεπλάκης ὁλοσχερῶς εἰς τῆς Μαρίας τὰς ἄρκυς, ἐνῷ ἐγώ, θανόντος τοῦ Ῥωμανοῦ, ἀνεβίβασα εἰς τὸν θρόνον τὸν Μιχαὴλ Δ'., μεθ' οὗ γνωρίζεις πόσον ὑπῆρξα δυστυχής.

Ὁ Χαράλδος προσένευσε.

—Κατὰ πᾶσαν ταύτην τὴν ἐποχὴν σπανίως σὲ εἶδον, διότι συμμετεῖχες τῶν διαφόρων στρατειῶν, εἰς ἃς περιφανῶς διεκρίθης, μεταστάντος δὲ τοῦ Μιχαὴλ Δ'., ἐζήτησα νέον στήριγμα, καὶ κατ' ἀνάγκην ἔστεψα τὸν σχετικῶς ἄριστον. Ἀλλ' ἠπατήθην οἰκτρῶς· ὁ Μιχαὴλ Ε' μὲ ἀντήμειψε διὰ μελανῆς ἀχαριστίας, ἣν ταχέως ἐτιμώρησεν, ὁμοθύμως ἐξεγερθείς, ὁ πιστός μου λαός.

—Δικαίως σέβεται τὸν Μακεδονικὸν οἶκον, ἀπήντησεν ὁ Χαράλδος.

—Διατηρεῖ τὴν ἀνάμνησιν τῶν περικλεῶν ἱδρυτῶν, ὑπέλαβεν ἡ Ζωή, καθ' ὅσον ἐγώ, ἀσθενὴς γυνή, οὐδὲν ἔπραξα ἐκείνων ἐπάξιον.

—Ἔβλαψαν βεβαίως οἱ πονηροὶ σύμβουλοι.

—Καλῶς τοῦτο γνωρίζω, καὶ πρῶτος ὁ κατάρατος Ὀρφανοτρόφος, ἀλλ' ἡ στιγμὴ τῆς τιμωρίας ἐγγίζει.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας διεστάλη ἀγρίως ἡ ὄψις αὐτῆς, ἀλλὰ κατεστείλασα καὶ αὖθις τὸ βίαιον πάθος, ὑπέλαβεν.

—Εὑρίσκομαι ἴσως εἰς τὴν κρισιμωτέραν τῆς βασιλείας μου στιγμήν. Μόνη κἂν ἄλλοτε, ὑφίσταμαι ἤδη ὡς συγκάθεδρον τὴν ἀδελφήν μου, ἥτις ἀρτίως ἐπέδειξε τὴν ἀπηνῆ αὐτῆς φύσιν· Ἀπειλοῦμαι παντοχόθεν, τὸ στέμμα μου κλονίζεται, καὶ δέομαι ὑπέρ ποτε ἀρωγοῦ τινος καὶ φίλου, ὅπως κατισχύσω πασῶν τῶν ἐπιβουλῶν.

—Πολλοὺς κέκτηται ὁ θρόνος θεράποντας·

—Βεβαίως, ἀλλ' ὀλίγοι οἱ συνδυάζοντες τὴν ἐξοχον ἀξίαν πρὸς τὴν ἀκράδαντον πίστιν, διὸ καὶ μεταξὺ τῶν ὀλίγων ἐξέλεξα σέ.

—Ἐμέ, ἀνεφώνησεν ἀναπηδῶν ὁ Χαράλδος;

—Σέ, ὑπέλαβεν ἡ Ζωή, τῆς χειρὸς αὐτὸν λαμβάνουσα, καὶ τρυφερῶς αὐτὴν θλίβουσα, σέ, πρὸς ὃν ἀνέκαθεν ἠσθάνθην μυστικὴν ἕλξιν, σέ, τὸν πλασθέντα διὰ τὴν παγκόσμιον ἀλουργίδα. Ἄφες τὴν Μαρίαν, δός μοι ὁριστικῶς τὴν χεῖρα ταύτην, καὶ αὔριον περιβάλλεσαι τὸ στέμμα τοῦ Κωνσταντίνου, ἐνῷ ὑμνεῖ σε ὁμοφώνως ἡ οἰκουμένη, ὑπὸ τὸ πέλμα τρέμουσα τῶν ἐρυθρῶν σου πεδίλων.

—Οὐδέποτε, ἐψιθύρισεν ὁ Χαράλδος ὡς ἐν ὀνείρῳ, οὐδέποτε! ἐνῷ ἡ Ζωή, προσαγγίσασα μέχρι συγχρωτισμοῦ, ἐπυρπόλει αὐτὸν διὰ τῆς πυρώδους αὐτῆς πνοῆς.

—Μὴ δείκνυσαι βρέφος, ὑπέλαβεν ὑπὸ ἀκαθέκτου οἰστρηλατουμένη ἐξάψεως. Τῆς Μαρίας τὸ φίλτρον ἐξήντλησας ἤδη, οὐδ' ὑπῆρξεν ἐκείνη ποτέ, λεπτοφυὴς καὶ ἀσήμαντος, ἀξία τοιούτου ἥρωος. Εἰς σὲ ἁρμόζουσιν ἀγκάλαι περιβάλλουσαι τὴν ὑφήλιον καὶ ἡφαίστιον ἐγκλείουσαι. Ἐλθέ, ἐλθὲ εἰς τὰς ἐμάς, διότι σὲ φιλῶ, σὲ ποθῶ παραφόρως.

—Καὶ ταῦτα λέγουσα ἡ ἑξηκοντοῦτις Φρύνη, ἐρρίφθη εἰς τοῦ Χαράλδου τὸν τράχηλον, ἀλλ' εἰς τὴν ἀνέλπιστον ταύτην ἐπίθεσιν ὁλοσχερῶς ἐκεῖνος τὰς φρένας ἀπώλεσε, καὶ μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς ἀπώθησεν αὐτήν, ὥστε κατέπεσε βιαίως ἐπὶ τοῦ κλιντῆρος.

Ἐκεῖ ἔμεινε πρὸς στιγμήν, πελιδνὴ καὶ λυσσώσης ὑαίνης ἐκσφενδονίζουσα βλέμματα, πλὴν ταχέως ἀναπηδήσασα, ὑπέλαβεν ὑποκώφως.

—Κατέστης ἄξιος τοῦ οἰκτροτέρου θανάτου, ὕψωσας χεῖρα κατὰ τοῦ ἱεροῦ προσώπου, ἀνήκεις πλέον εἰς τὰ φρικώδη βασανιστήρια, τὰ κρυπτόμενα εἰς τῶν Ἀνακτόρων τὰ ἔγκατα· ἀλλ' οἱ τοῖχοι οὗτοί εἰσι βωβοί, καὶ τὸ ἐπ' ἐμοὶ σοὶ συγχωρῶ στιγμιαίαν ἕξαψιν, διότι διαπύρως σὲ φιλῶ. Ἐλθέ, δός μοι τὰ ἐρυθρά σου χείλη, ὅπως ἀποθέσω ἐκεῖ τὴν σφραγῖδα τῆς βασιλείας.

Ἀλλ' ὁ Χαράλδος, ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, ἔσπευσε πρὸς τὴν θύραν, ἣν ἐν τούτοις εὗρε κλειστήν. Ἡ Ζωὴ ἐμειδίασε τότε σατανικῶς.

—Πολὺ ἁπλῆν μὲ νομίζεις, ἐὰν φρονῇς ὅτι οἱ ἐνταῦθα εἰσελθόντες ἐξέρχονται ποτε ζῶντες. Σύνελθε, καὶ δέχθητι μετὰ τοῦ στέμματος φίλτρον ἀναλλοίωτον.

Καὶ προέβη αὖθις τείνουσα τὰς ἀγκάλας,

ἀλλ' ὁ Χαράλδος, ἔξαλλος πλέον, ἀπώθησεν αὐτὴν ἔτι βιαιότερον, ἐνῷ συνάμα ἐφώνει.

—Ἔξω, μέγαιρα.

Τότε δὲ ἡ γυνὴ ἐκείνη, ἡ πρὸ μικροῦ ἔτι παράφορος ἐκ τοῦ πάθους, ἐν ἀκαρεῖ μετεβλήθη· αἱ χαρακτῆρες αὐτῆς ἀπαισίως παρεμορφώθησαν, οἱ ὀδόντες συνεκρούσθησαν, καὶ ἀναστπάσασα ἐγχειρίδιον, ὥρμησε κατὰ τοῦ Χαράλδου, ὅστις ἐν τούτοις εὐχερῶς ἀφώπλισεν αὐτήν, καίτοι πεισμόνως ἀντιστᾶσαν. Ἡ Ζωὴ ἀπέμεινεν ἐπὶ στιγμὴν ἀκίνητος, καὶ ἦν, τῇ ἀληθείᾳ, σχεδὸν ὡραία ἐν τῇ ἀγρίᾳ ἐκείνῃ ἐξάψει, ἀλλὰ ταχέως συνελθοῦσα, ἔκρουσε διὰ τοῦ ποδὸς τὸ δάπεδον, καὶ εἰσώρμησαν τότε δέκα εὐνοῦχοι, γυμνὰς κρατοῦντες τὰς ἀμφιστόμους μαχαίρας.

—Νεκρόν, νεκρὸν εἰς τοὺς πόδας μου! ἐφώνησεν ἡ ἀλλόφρων Αὐγοῦστα.

Ὁ Χαράλδος ἦν ἄοπλος. Μίαν ἐὰν ἐδίσταζε στιγμήν, ἄφευκτος ἀπέβαινεν ὁ ὄλεθρος, ἀλλὰ διὰ τοῦ πρώτου βλέμματος διέγνω τὴν θέσιν, καὶ δι' ἑνὸς ἅλματος εὑρέθη πρὸ τῶν δολοφόνων, ὧν ἀνέτρεψε τοὺς ἐγγυτέρους διὰ τῶν φοβερῶν αὐτοῦ γρόνθων, πρὶν δὲ συνέλθωσιν οἱ ἐπίλοιποι, ἐξώρμησε διὰ τῆς ὄπισθεν αὐτῶν ἀνοικτῆς θύρας.

Εὑρέθη δὲ τότε εἰς σκοτεινὸν διάδρομον, ὃν διῆλθε τρέχων, καὶ ἀφίχθη οὕτως εἰς προθάλαμον, διὰ τροπαίων καὶ Ἀραβικῶν ὅπλων ἐξωραϊσμένον· λαβὼν δ' ἐκεῖθεν ἀκινάκην, προέβη πλέον ἠρεμώτερον, καὶ ὑπερβὰς ἑτέρας τινὰς αἰθούσας, ἐν αἷς ἐφύλαττον αἰθίοπες, εὑρέθη αἴφνης πρὸ τῆς κυρίας τῶν Ἀνακτόρων πύλης, δι' ἧς ἀκωλύτως ἐξῆλθε.

Ἡ θαλαμηγὸς αὐτοῦ, ἀγαγοῦσα αὐτὸν τὴν πρωΐαν ἐκ Χαλκηδόνος, ἀνέμενεν εἰς τὸν λιμένα, ἀλλ' ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τῶν ἐπικειμένων γεγονότων, ἐθεώρησεν ἀσφαλεστέραν τὴν διανυκτέρευσιν μεταξὺ τῶν πιστῶν αὐτοῦ συντρόφων, καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὸν τρίκλινον τῶν Βαριάγων, ὅπου κατεῖχε τὰ λαμπρὰ τοῦ Ἑταιριάρχου δώματα. Ἐκεῖ περιεφρόνει καὶ αὐτὴν τὴν τυφλὴν τῆς Ἀνάσσης μανίαν, ὑπὸ τῶν ἀγερώχων ἐκείνων ταγμάτων λατρευόμενος.

Ἐν τούτοις τοσαύτη κατεῖχεν αὐτὸν εἰσέτι συγκίνησις, μετὰ τὰ παράδοξα τῆς ἑσπέρας γεγονότα, ὥστε οὐδ' ἐπιζητῶν τὸν ὕπνον, ἐρρίφθη ἐντὸς ἀνακλίντρου καὶ διῆλθε τὰς ὥρας ἀναπολῶν πάσας τῶν διαδραματισθέντων τὰς λεπτομερείας. Τὴν παγκόσμιον πορφύραν προσήνεγκεν αὐτῷ ἡ Ἄνασσα καὶ ἠρνήθη, ἐκθεὶς τὴν ζωὴν αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον, καὶ θυσιάσας βεβαίως τὴν περιφανῆ αὐτοῦ θέσιν, ἀμοιβὴν τοσούτων ἀγώνων· ἀλλ' οὐδόλως μετενόει. Διετήρησε τὴν πίστιν πρὸς τὴν Μαρίαν, ἣν τρυφερῶς ἐφίλει, καὶ ὅλος ἐρρίγει ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῶν ἐμπαθῶν προσψαύσεων τῆς ἑστεμμένης γραίας. Θεσπέσιον βεβαίως τὸ πρὸ αὐτοῦ ἀστράψαν γέρας, ἀλλ' ἱεροὶ τῶν Ἱάρλων οἱ ὅρκοι..

Βραδεῖαι παρῆλθον οὕτω αἱ ἀλλεπάλληλοι τῆς νυκτὸς φυλακαί, καὶ τέλος προσεμειδίασεν ἡ ῥοδοδάκτυλος ἠώς· ἀνοίξας δὲ τότε τὸ παράθυρον, μετ' εὐφροσύνης ἐξέθηκε τὸ πυρέσσον αὐτοῦ μέτωπον εἰς τῆς θαλασσίας αὔρας τὰς θωπείας. Ἡ πρωΐα ἦν θαυμασία, καὶ ἀμίμητος ἡ πρὸ αὐτοῦ ἐκτεινομένη θέα, καθ' ὅσον ἐκ τῶν παραθύρων τοῦ τρικλίνου ἐφαίνετο ἅπαν τὸ Χρυσόκερας, καὶ μέγα προσέτι τοῦ Βοσπόρου μέρος.

Εἰς ὀδυνηρὰς βεβυθισμένος σκέψεις, ἐπλάνα ὁ ἡμέτερος ἥρως ἐπὶ τῆς μαγευτικῆς ἐκείνης εἰκόνος τὰ βλέμματα, ὅτε ἤκουσεν αἴφνης ὄπισθεν αὐτοῦ βήματα, καὶ στραφεὶς εἶδε προσερχόμενον ἕνα τῶν Δεκάρχων.

—Τί συμβαίνει Ῥάλφε; ἠρώτησεν.

Ἀλλ' ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως ἔτεινεν οὗτος χρυσῆν πυξίδα, δι' ἀδαμάντων πεποικιλμένην.

—Ποῦ εὗρες τὴν κίστην ταύτην;

—Εὐνοῦχος ἐκόμισεν αὐτὴν πρὸ μικροῦ, καὶ εἰπὼν ἁπλῶς τὰς λέξεις «διὰ τὸν Ἑταιριάρχην», ἐγένετο ἄφαντος.

—Ἔχει καλῶς, ἄφες με.

Ὁ Χαράλδος ἔλαβε τὸ κιβώτιον καὶ ὁ Ῥάλφος ἀπεμακρύνθη Τὶς ἔπεμπεν αὐτῷ τὸ πολύτιμον δῶρον; Πόθεν ἡ τοσαύτη συγκίνησις; Ἀλλὰ πάντα τὰ πρόσφατα γεγονότα ἦσαν τοσοῦτον ἀνέλπιστα, ὥστε φυσικὴ ποιά τις δεισιδαιμονία κατέλαβεν αὐτόν. Ἐπὶ μακρὸν περιέστρεψε τὴν κίστην πανταχόθεν αὐτὴν ἐτάζων, μέχρις οὗ, αἰσχυνόμενος ἐπὶ τῇ ἀτολμίᾳ, ἔθλιψε τὴν μικρὰν χρυσῆν κλεῖδα, καὶ . . . Πλὴν τί συμβαίνει; Διατί τρέμει ὁ Χαράλδος; Διατί ἐξέπεσε τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἡ πυξίς; Τί φέρει παραφόρως εἰς τὰ χείλη; Μακρὰν εὐώδη μελανὴν κόμην, ἣν ἀμέσως ἐγνώρισε, τὴν κόμην τῆς Μαρίας.

Τὶς ἡ ἔννοια τοῦ φοβεροῦ μυστηρίου; Βεβαίως ἐπρόκειτο περὶ βδελυρᾶς τινος ἐκδικήσεως τῆς Ζωῆς, ἀλλὰ ποίας; Ποῦ ἦν ἤδη ἡ ἐπέραστος κεφαλή, ἀφ' ἧς ἡρπάγησαν οἱ πλόκαμοι ἐκεῖνοι; Ἴσως ἀποκεκομμένη τοῦ γαλακτώδους σώματος, ἴσως ἐν σάκκῳ εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης.

Ἀσυναρτήτως ἐπλημμύρισαν αἱ ἰδέαι αὗται τοῦ ἀτυχοῦς Χαράλδου τὸ κρανίον, ἀλλ' ὀλίγον διήρκεσεν ἡ ἐν λόγῳ ταραχή, μεθ' ἣ δράξας τὸ ξίφος, ἐξώρμησεν. Ἐπὶ τῆς κλίμακος συνήντησε τὸν Ῥαγνάρον, Πρωτοσπαθάριον ἀπό τινος προχειρισθέντα, ὅστις, διαγνοὺς τὴν ἔξαψιν τοῦ Ἑταιριάρχου, ἠρώτησε ποῦ ἔσπευδεν· ἀλλ' ἐκεῖνος φωνήσας μόνον τὴν λέξιν «ἀκολούθει», ὥρμησεν ἔμπρός.

Ὁ Ῥαγνάρος, παραλαβὼν ἐσπευσμένως τοὺς προστυχόντας ἄνδρας, ἔσπευσε κατόπιν, ἀλλὰ τόση ἦν τοῦ Χαράλδου ἡ ὁρμή, ὥστε μόλις εἵπετο, καίτοι εὐτυχῶς, ὡς ἐκ τῆς πρωϊνῆς ὥρας,

αἱ ὁδοὶ διετέλουν εἰσέτι κεναί. Οὕτω τρέχοντες ἀφίχθησαν ταχέως εἰς τὸ Ἀνάκτορον τοῦ Ἐλευθερίου, οὗ τὰς πύλας εὗρον ἠνεωγμένας, γεγονὸς καὶ τοῦτο ἀσύνηθες.

—Ἡ Βασίλισσα; ἠρώτησεν ὁ Χαράλδος προσδραμόντας τινὰς εὐνούχους.

—Κληθεῖσα περὶ τὸ μεσονύκτιον εἰς τ' Ἀνάκτορα, οὐδόλως ἐπέστρεψεν. Ἔκτοτε, ὡς ὁρᾷς, ἀναμένομεν.

Ὁ Χαράλδος, μολις τὴν ἀπόκρισιν ἀκούσας, ἐπανέλαβε τὴν παράφορον αὐτοῦ πορείαν, καὶ μετ' ὀλίγον ἀφίχθη πρὸ τῶν μεγάλων Ἀνακτόρων, ἅτινα εὗρε κλειστά. Γνωστὸς οὐχ' ἧττον εἰς πάντας τοὺς φύλακας, εὐχερῶς εἰσέδυ διὰ τῆς Χαλκῆς, μετὰ μόνου πλέον τοῦ Ῥαγνάρου, καὶ διελθὼν διὰ τῶν κενῶν δωμάτων τοῦ Χρυσοτρικλίνου, ἀφίχθη εἰς τὸν προθάλαμον τῶν Παρακοιμωμένων, οἵτινες ἅμα ἰδόντες αὐτόν, ἐδαφιαίως προσεκύνησαν.

—Ἡ Αὐγοῦστα; ἠρώτησεν.

—Ἀναπαύεται.

—Ὑπάρχει ἀπόλυτος ἀνάγκη. Καλέσατε αὐτήν.

—Πλήν, Ἰλλουστρίσιμε, πρὸ τῆς ὡρισμένης ὥρας; Οὐδεὶς τολμᾷ.

—Καὶ ἡ Βασίλισσα τῆς Ἀρμενίας;

—Ἀγνοοῦμεν.

Ὁ Χαράλδος ἔσπευδεν ἤδη πρὸς τὴν θύραν τῶν ἐνδοτέρων κοιτώνων, ὅτε ὁ Ῥαγνάρος ἔλαβεν αὐτὸν τοῦ βραχίονος ἀνακράζων.

—Τί πράττεις, παράφρον; Τοιοῦτον τόλμημα τιμωρεῖται διὰ θανάτου.

—Ἀδιάφορον, ἀπήντησεν ὁ Χαράλδος. Θυσιάζω προθύμως τὴν ζωήν, ὅπως περιέλθω μέχρι τῆς Αὐγούστης.

—Τότε φόνευσον πρῶτον ἐμέ, εἶπεν ὁ Ῥαγνάρος πρὸ τῆς θύρας τιθέμενος μετὰ τοσαύτης ἀποφασιστικότητος, ὥστε ὁ Χαράλδος ἐφάνη διστάζων. Τῆς τροπῆς ταύτης ἐπωφελήθη ἀμέσως ὁ Πρωτοσπαθάριος, ὅστις ὑπέλαβεν.

—Μίαν ὥραν μόνον σοὶ ζητῶ. Ἡ Αὐγοῦστα κατὰ τὴν προέλευσιν ἐντεῦθεν διέρχεται, καὶ τότε πράττεις ὡς βούλεσαι· ἀλλ' ὑπόμεινον ἤδη, καὶ εἰπέ μοι τέλος περί τίνος πρόκειται.

Ὁ Χαράλδος, ὑπείκων εἰς τὴν ἀνάγκην, ἔλαβε τὸν φίλον κατὰ μέρος, καὶ ἀφηγήθη συντόμως τὰ πρόσφατα γεγονότα. Ὁ Ῥαγνάρος ἤνοιγεν εὐρεῖς ὀφθαλμούς, καὶ τέλος, ἀφοῦ ἐσίγησε.

—Πάντοτε ὁ αὐτός, ἐψιθύρισε. Παράφορος, ἀλλ' εὐγενὴς καὶ πιστός. Ἀπηρνήθης τὸν θρόνον, ἐφ' ᾧ σὲ συγχαίρω, καθ' ὅσον θανάσιμα τῆς ἐξουσίας τὰ θέλγητρα, ἀλλὰ διατρέχεις τὸν ἔσχατον κίνδυνον· ἡ Ζωὴ οὐδέποτε συγχωρεῖ.

—Ὦ Μαρία, Μαρία! ὑπέλαβεν ὁ Χαράλδος μετ' ἀφάτου ὀδύνης. Ἡ ἀνήμερος μέγαιρα ἐξεδικήθη ἐπὶ τοῦ ἀθώου καὶ περικαλλοῦς ἐκείνου πλάσματος.

Ἐν τούτοις οἱ Μεγιστᾶνες ἤρχισαν συῤῥέοντες, εἰσῆλθε δὲ μετ' ὀλίγον καὶ ὁ Δρουγγάριος τῶν πλοίμων, ὅστις ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς λοιπούς.

—Ἐγνώσθη τι ἀσφαλὲς περὶ τῶν ψιθυριζομένων; ἠρώτησεν.

—Οὐδὲν ἀκόμη, ἀπήντησεν ὁ μέγας Παπίας.

—Βεβαιοῦται οὐχ' ἧττον, ὑπέλαβεν ὁ Κουροπαλάτης, ὅτι ἡ Μαρία ἐκάρη μοναχή.

Ὁ Χαράλδος ἥρπασε τοῦ Ῥαγνάρου τὴν χεῖρα, καὶ τοσοῦτον ἀσπλάγχνως ἔθλιψεν αὐτήν, ὥστε ὁ ἀτυχὴς Πρωτοσπαθάριος μόλις κατέστειλε κραυγὴν ὀδύνης.

—Καὶ τὸ αἴτιον; ἠρώτησεν ὁ μέγας Πριμικήριος.

— Πολλὰ θρυλοῦνται, ἀλλ' οὐδὲν θετικόν.

—Λέγουσι, παρετήρησεν ὁ Καστρένσιος, ὅτι μετὰ δακρύων προσέπεσε καὶ τὴν Ἄνασσαν καθικέτευσεν, ἀλλ' εἰς μάτην.

—Καὶ εἰς ποίαν μονὴν κατεκλείσθη; ἠρώτησεν ὁ μέγας Δομέστικος.

—Τινὲς λέγουσιν εἰς τὴν νῆσον Πρώτην, καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Προκόννησον,

Μόλις τὰς λέξεις ταύτας ἀκούσας, ὁ Χαράλδος ἐξώρμησε βιαίως τῆς αἰθούσης, ὑπὸ τοῦ Ῥαγνάρου ἀκολουθούμενος. Ἀπαρατήρητος μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης παρ' ἑνὶ τῶν παραθύρων, ἐπεφάνη αἴφνης καὶ ἀμέσως ἀνελήφθη, οὐ μικρὰν δ' ἐγέννησε τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο συγκίνησιν, καθ' ὅσον πάντες ἐγνώριζον τὰς μετὰ τῆς Μαρίας σχέσεις.

ΚΒ'.

Ἡ θαλαμηγὸς τοῦ Χαράλδου ἀνέμενε πάντοτε, καὶ ἀμέσως ἐπιβιβασθεὶς, διέταξε τὸν ἀπόπλουν διὰ τὴν Πρώτην, ἀλλ' ὁ Ῥαγνάρος, τῇ παρακλήσει αὐτοῦ, ἐπέστρεψεν εἰς τ' Ἀνάκτορα, ἵνα, ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἀκολουθῶν τὰ γεγονότα, τηρῇ αὐτὸν κατὰ τὸ ἐφικτὸν ἐνήμερον.

Ὁ ἄνεμος ἦν οὔριος, καὶ τὸ εὔδρομον σκάφος μετὰ δύο μόλις ὥρας προσήραζεν εἰς τὴν κατάφυτον νῆσον. Ἐκεῖ ἀποβιβασθεὶς ἀμέσως, ἔσπευσεν ὁ Χαράλδος πρὸς τὴν μονήν, ἣς ἐγνώριζε τὴν ἡγουμένην· ἀλλ' εὗρε τὰ πάντα ἤρεμα καὶ τὰς μοναχὰς ἐν πλήρει τῶν τελευταίων γεγονότων ἀγνοίᾳ. Πεισθεὶς δὲ περὶ τῆς εἰλικρινείας αὐτῶν, ἔσπευσε καὶ αὖθις εἰς τὸ πλοῖον, καὶ μεθ' ἡμίσειαν μόλις ὥραν ἔπλεε πλησίστιος πρὸς τὴν Προκόννησον· ἀλλ' ἤδη ὁ ἄνεμος ἔπνεεν ἐκ τῆς πρῴρας, καὶ πρὸς τὸ ἑσπέρας ἡ Προποντὶς ἔβραζε πᾶσα ὑπὸ τὰς περιπτύξεις σφοδρὰς καταιγίδος. Ὁ πλοίαρχος ἐπρότεινε βραχεῖαν ἀνάπαυλαν ἐν τῷ ἐγγυτέρῳ λιμένι, ἀλλ' ὁ Χαράλδος ῥητῶς ἀπεποιήθη, διατάξας μαλιστα τὴν ἐπαύξησιν τῶν ἱστίων. Ταχέως ὅμως ἀπέτισε τὸ τίμημα τῆς ἐν λόγῳ ἀφροσύ-

νης, καθ' ὅσον περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐθραύσθη αἴφνης τὸ πηδάλιον, καὶ τὸ σκάφος παρεσύρθη, ἀνεμοφόρητον πλέον, πρὸς τὸν κόλπον τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἐξηκολούθησε δὲ ὁ κλύδων δι' ὅλης τῆς νυκτός, καὶ μόλις περὶ τὴν πρωΐαν, ἀφοῦ μικρὸν κατηυνάσθη, κατέφυγεν ἡ θαλαμηγὸς μετὰ δυσχερείας εἰς τὸν λιμένα τῆς Λίνου. Ἐκεῖ ἀμέσως ἤρχισεν ἡ ἀναγκαία ἐπισκευή, ἥτις διήρκεσε τρεῖς ὅλας ἡμέρας, καί τοι ἀφειδῶς ὁ Ἑταιριάρχης ἔσπειρε τὸ χρυσίον· μόλις δὲ περὶ τὴν τετάρτην πρωΐαν ἡ θαλαμηγὸς ἀνεπέτασε καὶ αὐθις τὰ ἱστία, κοπασάσης δ' ἐντελῶς τῆς καταιγίδος, τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἑσπέραν κατέπλεεν εἰς Προκόννησον.

Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐδένα ἐγνώριζεν ὁ ἡμέτερος ἥρως, ἀλλ' ἤρκει τὸ περιφανὲς τοῦ ἀξιώματος, ὅπως ὁ Τουρμάρχης παράσχῃ προθύμως πᾶσαν πληροφορίαν.

—Πρὸ τριῶν ἡμερῶν, εἶπεν οὗτος, κατέφθασε πράγματι μοναχὴ ἄγνωστος, ἀλλ' ἐκ γένους βεβαίως περιφανοῦς, καθ' ὅσον ἠκολουθεῖτο ὑπὸ τεσσάρων Δεσποινῶν καὶ δέκα ἐνόπλων εὐνούχων· ἀλλὰ μίαν μόνην νύκτα παρέμεινεν ἐνταῦθα. Τὴν ἑπομένην πρωΐαν κατέπλευσεν ἕτερον πλοῖον, ὑπὸ τὴν αὐτοπρόσωπον διοίκησιν τοῦ Λογοθέτου τοῦ δρόμου, ὅστις παραλαβὼν ἀμέσως τὴν μοναχήν, μετὰ μίαν ὥραν ἀπέπλευσε.

— Καὶ ποῦ κατηυθύνθη; ἠρώτησε κάτωχρος ὁ Χαράλδος.

—Ἀγνοῶ, ἀπήντησεν ὁ Τουρμάρχης, ἀλλά τινες τῶν ναυτῶν ὡμίλουν περὶ τῆς Βιθυνίας.

Ὁ Χαράλδος κατέπεσεν ἐπὶ ἕδρας καὶ παρέμεινεν ἐπὶ πολύ, ἀτενῶς πρὸ αὐτοῦ ὁρῶν. Τέλος δ' ἐγερθεὶς ἔθλιψε τὴν χεῖρα τοῦ γενναίου ἀξιωματικοῦ καὶ ἀπερακρύνθη, ἀφοῦ δι' ἐπιτακτικοῦ νεύματος ἀνεχαίτισε καὶ αὐτόν, καὶ τοὺς ἄλλους σπεύδοντας ὅπως προπέμψωσιν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

Βραδέως καὶ σχεδὸν συρόμενος κατῆλθεν εἶτα πρὸς τὴν παραλίαν, καὶ κατηυθύνετο ἤδη πρὸς τὴν θαλαμηγόν, ὅτε εἶδε μοναχὸν δειλῶς αὐτὸν πλησιάζοντα.

— Ὁμιλῶ πρὸς τὸν Ἰλλουστρίσιμον Ἑταιριάρχην; ἠρώτησεν οὗτος.

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ Χαράλδος.

Ὁ μοναχός, ἐξαγαγὼν τότε τοῦ βάσου αὐτοῦ ἀντικείμενον, ὅπερ ἐκεῖ ἔκρυπτε, παρέδωκεν αὐτὸ τῷ Χαράλδῳ, καὶ ἀνεχώρησε παπταίνων, ἐκ φόβου μὴ τυχὸν παρετηρήθη.

Τί δὲ ἦν τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, τὸ τοσαύτας ἐπιφυλάξεις ἐπιβαλόν; Ἁπλοῦς ἐπίπεδος λίθος, ἐξ ἐκείνων, οὓς λειαίνουσι τὰ κύματα, καὶ οἵτινες καθ' ἑκατοντάδας ἐπὶ τῆς ἄμμου κατάκεινται.

— Βεβαίως ἀτυχής τις παράφρων, ἐψιθύρισεν ὁ Χαράλδος, καὶ ἀπέρριπτεν ἤδη τὸν λίθον, ὅτε παρετήρησε δυσδιακρίτους τινὰς ἐπ' αὐτοῦ γραμμάς. Πυρετωδῶς ἐξήτασεν αὐτὸν τότε, καὶ ἡ προαίσθησις αὐτοῦ ἐπηλήθευσε· τὰς γραμμὰς ἐκείνας ἀπετέλουν χαρακτῆρες, κεντηθέντες δι' ἀκῆς βελόνης, καὶ ἤδη σχεδὸν ἀπατριβέντες. Οὐχ' ἧττον ὑγράνας τὸν λίθον, καὶ στρέψας αὐτὸν πρὸς τὸν ἥλιον, ἐμάντευσε τέλος τὰ γεγραμμένα, διὰ γραφῆς, ἣν καλῶς ἐγνώριζεν· ἦσαν δὲ τὰ ἑξῆς· α'Ανήκω πλέον εἰς τὸν Θεόν, χαῖρε διὰ παντός, ἐὰν μὲ φιλῇς, μὴ μὲ ἀναζητήσῃς.»

— Ὦ ποτέ, ποτέ, ἀνέκραξεν ὁ Χαράλδος, εἰς Βιθυνίαν! Καὶ ὥρμησε πρὸς τὸ πλοῖον· ἀλλὰ μόλις προέβη βήματά τινα καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τῆς ἄμμου λιπόθυμος.

ΚΓ'.

Ἐξ παρῆλθον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μῆνες. Οἱ ἐν τῇ θαλαμηγῷ, ἰδόντες τὴν πτῶσιν τοῦ Χαράλδου, ἔσπευσαν καὶ μετεκόμισαν αὐτὸν ἀναίσθητον εἰς μονὴν ἀνδρῶν, ἐγγὺς τοῦ λιμένος ἐγειρομένην· διήρκεσε δὲ ἡ κατάστασις αὕτη δι' ὅλης τῆς νυκτός. Τὴν ἐπαύριον ὁ ἀσθενής, χάρις εἰς τὰς ἐπιδαψιλευθείσας αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν πατέρων περιποιήσεις, συνῆλθε τέλος, ἀλλὰ τότε κατελήφθη ὑπὸ πυρετοῦ σφοδροτάτου καὶ πλήρους ἀλλοφροσύνης.

Φοβερὸν ἦν τὸ θέαμα τοῦ ἡρακλείου ἐκείνου σώματος παλαίοντος πρὸς τὸν ἠπίαλον, ὡς ὁ Ἰακὼβ πρὸς τὸν ἄγγελον, καὶ παράδοξον τὸ ἀκατάσκευον χάος, ἐν ᾧ ἐπλανᾶτο ὁ παραληρῶν ἐκεῖνος νοῦς. Πότε, συμμετέχων κατὰ φαντασίαν φονικῶν μαχῶν, παρώτρυνε τοὺς Βαριάγους εἰς τὴν ἔφοδον, πότε βιαίως ἀπώθει προσφερόμενον στέμμα, πότε ἀπλήστως ἔτεινε τὰς ἀγκάλας πρὸς θελκτικὸν ἴνδαλμα μακρόθεν προσμειδιῶν, καὶ εἶτα ἐξερρήγνυτο εἰς ἀπειλάς, ἢ γόους σπαραξικαρδίους.

Ὁ ἡγούμενος, ἔχων ἀμυδράς τινας ἰατρικὰς γνώσεις, ἐκήρυξε τὸν κίνδυνον ἄμεσον, διὸ καὶ ἀπεστάλη ἐπειγόντως εἰς Βυζάντιον ἡ θαλαμηγός, ἥτις ἐπέστρεψε φέρουσα τόν τε ἰατρὸν καὶ τὸν πιστὸν Ἠαγνάρον, σπεύσαντα, ἅμα ἐγνώσθη τὸ γεγονός, παρὰ τῷ ἀρχηγῷ καὶ φίλῳ.

Ἐγκαταστὰς δὲ ἀμέσως παρὰ τὴν κοίτην τοῦ ἀσθενοῦς, οὐδόλως πλέον ἐκεῖθεν ἐμακρύνθη, καίτοι ὁ Χαράλδος, πότε μὲν ἐκλαμβάνων αὐτὸν ἀντὶ τοῦ μισητοῦ Ὀρφανοτρόφου, μετ' ἀποτροπιασμοῦ ἀπεστρέφετο, πότε δὲ πάλιν ἀντὶ τοῦ θανάντος Χαλφδάνου, εἰς ὃν ἀπηύθυνε τὰς τρυφερωτέρας ἐκφράσεις.

(Ἕπεται συνέχεια) Κλ. Ραγκαβης.

Ἡ φιλοδοξία κατακυριεύει εὐκολώτερον τὰς ταπεινὰς ψυχὰς ἢ τὰς μεγάλας, ὅπως τὸ πῦρ μεταδίδεται εὐκολώτερον εἰς τὰ ἄχυρα ἢ εἰς τὰς ἰσχυρὰς δοκούς.

Ο ΡΟΣΣΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΟΘΕΛΛΟΣ - ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ - Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΗΡ

Ὁμολογῶ μετὰ συντριβῆς ὅτι εἶμαι ἐκ τῶν ἥκιστα τακτικῶν θαμώνων τοῦ λεγομένου ἑλληνικοῦ Θεάτρου. Ἡ μανία τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ Θεάτρου τούτου διὰ τῆς ἐν αὐτῷ παραστάσεως ὡς ἀκροατοῦ ὁμοιάζει πρὸς ἄλλην τινὰ μανίαν, τῆς ὑποστηρίξεως τῆς πομπωδῶς καλουμένης *ἐθνικῆς βιομηχανίας*, ἔστω καὶ ἂν αὕτη διατελεῖ ἀκόμη εἰς κατάστασιν, τὴν ὁποίαν μόλις θὰ ἐζήλευεν ὁ λίθινος αἰών.

Ἔχω φίλον, ἀζιόλογον κατὰ τὰ ἄλλα, ὅστις ἐπιμένει μεταχειριζόμενος στεατινὰ κηρία ἑλληνικῆς κατασκευῆς. Δὲν ἠξεύρω ἐκ τίνος κηροποιείου προέρχονται, οὔτε θέλω ν' ἀδικήσω τινά, διατεινόμενος ὅτι ἐν Ἑλλάδι δὲν κατωρθώθη ἀκόμη νὰ παράγωνται κηρία εὐπρόσωπα. Ἀλλ' ἐκεῖνα ἐκ τῶν ὁποίων προμηθεύεται ὁ φίλος μου εἶνε ἀποτρόπαια. Καπνίζουν, τὸ στέαρ αὐτῶν καταρρέει γύρω, ποικίλλον διὰ περιεργοτάτων, ὡσεὶ ἀναγλύφων, προεξοχῶν τὸ κηρίον, καταρρυπαίνουν τὸ κηροπήγιον, εἰς τὴν ἐλαχίστην κίνησιν δ' αὐτοῦ ἀφίνουν νὰ πίπτωσι σταγόνες ζέοντος λίπους ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων, κηλιδοῦσαι ἀνεξαλείπτως φορέματα, πολλάκις μονάκριβα εἰς τὸ εἶδός των. Παραλείπω ὅτι στοιχίζουν περισσότερον τῶν εὐρωπαϊκῶν. Ἐν τούτοις ὁ φίλος μου εἶνε ἀμετάπειστος. Χάριν τῆς ὑπερτέρας ἰδέας τῆς ὑποστηρίξεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας ὑψίσταται τὰ πάντα ἀγογγύστως.

Τὸν φίλον μου τοῦτον θαυμάζω, ὅπως καὶ τοὺς φοιτῶντας εἰς τὰς παραστάσεις τῶν ἑλληνικῶν θιάσων, οὐχὶ διότι εὑρίσκουσιν ἀπόλαυσίν τινα ἐν αὐταῖς—ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἦσαν πληρέστατα δικαιολογημένοι, διότι εἰς ἕκαστον ἁρμόζει ἡ τέρψις ἧς εἶνε ἄξιος—ἀλλὰ διὰ νὰ τείνωσι χεῖρα ἀρωγὸν εἰς τὸ ἐπὶ δεκαετίας βαῖνον ἐθνικὸν θέατρον. Τοὺς θαυμάζω εἰλικρινῶς, ἀλλὰ δὲν διστάζω νὰ ὁμολογήσω ὅτι εἶμαι κατώτερος τοιαύτης αὐταπαρνήσεως. Τὸ θέατρον ἀποτελεῖ ὑπερτέραν τινὰ αἰσθητικὴν τέρψιν, ἥτις μέχρι τοῦ μετρίου μὲν διασώζει κάπως τὸν ἀρχικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, ἀλλὰ κάτω αὐτοῦ μεταβάλλεται εἰς χυδαίαν καὶ πρόστυχον ἀπόλαυσιν τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς, ἀναξίαν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν ὤτων ἀνθρώπων τυχόντων ὡρισμένης πνευματικῆς μαθήσεως.

Αἱ κρίσεις μου αὗται ἴσως εἰς πολλοὺς φανῶσιν ὑπὲρ τὸ δέον αὐστηραὶ καὶ ἄδικοι. Ἀλλ' ἂς μοὶ ἐπιτρέψωσι νὰ διαφωνῶ. Ὅπως ἡ ἔλλειψις ἀνατροφῆς αὐστηρᾶς παρασκευάζει σώματα ῥάθυμα, πλαδαρά, ἀσθενῆ, οὕτω καὶ ἡ ἔλλειψις κριτικῆς βασάνου εἰλικρινοῦς δημιουργεῖ φιλολογίαν καὶ τέχνην καχεκτικήν, φθισιῶσαν, μὴ φέρουσαν ἐν ἑαυτῇ τὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀναπτύξεως. Ἂν αἱ ἐφημερίδες μας δὲν ἀνεκήρυττον τοὺς Ἕλληνας ἠθοποιοὺς ἀριστοτέχνας τῆς σκηνῆς καὶ δὲν παρέβαλλον αὐτοὺς ἀλληλοδιαδόχως μὲ ὅλους τοὺς μεγάλους καλλιτέχνας τοῦ Θεάτρου, ἂν ἐπανελάμβανον εἰς αὐτοὺς καθ' ἑκάστην: « Δὲν εἰξεύρετε νὰ ἀπαγγείλετε, δὲν εἰξεύρετε νὰ ὁμιλήσετε, δὲν εἰξεύρετε νὰ σταθῆτε ἐπὶ τῆς σκηνῆς, δὲν εἰξεύρετε νὰ κινηθῆτε», ἂν τοὺς παρώτρυνον ἀκαταπαύστως νὰ ἐργασθῶσι, νὰ σπουδάσωσι, νὰ κοπιάσωσι, σήμερον ἴσως θὰ εἴχομεν εὐπρόσωπον ἑλληνικὸν θίασον, διδάσκοντα εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐν τῇ μητρικῇ αὐτῶν γλώσσῃ τὰ δραματικὰ ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας φιλολογίας, τὰ κλασικὰ ἔργα τῶν νεωτέρων φιλολογιῶν καὶ ὅ,τι ἄξιον λόγου παρήγαγεν ἡ σύγχρονος ἐν Ἑλλάδι δραματικὴ λογοτεχνία.

Ἀντὶ τούτου ἔχομεν —πλὴν μιᾶς ἢ δύο ἐξαιρέσεων — ἠθοποιοὺς οὓς ἀδυνατεῖ νὰ ὑποστῇ ἡ φιλοκαλία καὶ δραματικὴν διδασκαλίαν, ἥτις δὲν θὰ ἦτον ἀνεκτὴ οὔτε εἰς τόπους πολὺ ὀλιγώτερον ἡμῶν προηγμένους. Καὶ ὅμως ἐξακολουθεῖ ἡ μέχρις ἑβδόμου οὐρανοῦ *ρεκλάμα*, ἐξακολουθεῖ ὁ ψευδὴς ἀποθεωμασμὸς καὶ αἱ ἐνθουσιώδεις κρίσεις, αἵτινες ἀναγινωσκόμεναι μακρόθεν θὰ ἔπειθον πάντα μὴ γνωρίζοντα τὰ πράγματα ὅτι ἐπὶ τοῦ θεατρικοῦ ὁρίζοντος τῆς Ἑλλάδος ἀκτινοβολοῦσι κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην οἱ λαμπρότεροι ἀστέρες τοῦ θεατρικοῦ στερεώματος.

***

Ἀστὴρ πρώτου μεγέθους, οὐχὶ ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἀνακαλύπτουσι τὰ τηλεσκόπια τῶν συντακτῶν τῶν ἀθηναϊκῶν φύλλων, ἐπέλαμψεν εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν ὁρίζοντα τῶν Ἀθηνῶν ἀπό τινων ἑβδομάδων. Διὰ τὴν Ἑλλάδα συμβαίνει μὲ τὰς μεγάλας θεατρικὰς δόξας ὅτι μὲ ἀστέρας τινὰς διᾶ τὴν Γῆν. Τὸ φῶς των φθάνει μέχρις ἡμῶν ὅταν ἤδη κλίνωσιν εἰς τὴν δύσιν των. Οἱ ἔνδοξοι καλλιτέχναι τοῦ θεάτρου ἐπισκέπτονται τὴν γῆν, ὅπου τὸ πρῶτον ὁ Θέσπις ὑπεδύθη τὸν κόθορνον, ἀφοῦ κορεσθῶσι τῶν ἀνευφημιῶν καὶ τῶν θωπειῶν τοῦ κοινοῦ ὅλων τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν πρωτευουσῶν, ἐπιβιβάζονται δ' ὑπερωκεανείου τινος σκάφους, ὅπως συλλέξωσιν ἐν Βοστώνῃ ἢ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ δαψιλῶς τὰ δολλάρια εὐκολώτερον ἢ ὅσον ἀποφασίζουσι νὰ κατέλθωσι μέχρι τῶν κλασικῶν ἡμῶν χωμάτων διὰ νὰ δρέψωσι πενιχρὸν στέφανον ἐκ δάφνης τοῦ Ἰλισσοῦ.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι δύο τελευταῖαι ἀπόπειραι τοιούτων καλλιτεχνικῶν καθόδων δὲν ἐνθαρρύνουσι μεγάλως τοὺς μὴ ἐπισκεφθέντας ἀκόμη τὴν Ἑλλάδα διασήμους ἠθοποιούς, οὐδὲ προμηνύουσι

διὰ τὸ μέλλον ἀφθόνους ἐπισκέψεις ὡς τὰς τοῦ Κοκλὲν καὶ τοῦ Ῥόσση. Ὁ πρῶτος παρεπονεῖτο πικρῶς διότι ἡ αἴθουσα τοῦ θεάτρου δὲν ὑπερεπληροῦτο μέχρις ἀσφυξίας — ἢ κατὰ τὴν πρωτότυπον καὶ εἰκονικὴν ἔκφρασίν του διότι ἡ ἐχθρικὴ φάλαγξ τοῦ κοινοῦ (κατὰ τὴν θεωρίαν του μεταξὺ κοινοῦ καὶ ἠθοποιοῦ ἐν τῷ θεάτρῳ συνάπτεται εἶδος πάλης, ἣν ὁ καλλιτέχνης νικᾷ διὰ φυσικῆς δεξιότητος καὶ τέχνης), δὲν εἶχε τὴν πυκνότητα, ἥτις ἀπῃτεῖτο ὅπως ἐξεγείρῃ ἐν πάσῃ τῇ ὁρμῇ του τὸ καλλιτεχνικὸν αὐτοῦ μένος,—ἡ περιέργεια δὲ τῶν πολλῶν ὅπως ἴδωσι τὸν Ῥόσσην ἐκινήθη μετὰ τὴν τετάρτην παράστασιν τοῦ διασήμου καλλιτέχνου.

Ὁπωσδήποτε οἱ ἀπὸ τῆς πρώτης παραστάσεως μὴ ὀκνήσαντες νὰ λάβωσι τὴν πρὸς τὸ Νέον Θέατρον ἄγουσαν ὁμοφώνως ἀνομολογοῦσι τὸ σπάνιον τῶν συγκινήσεων καὶ τὴν ἐκλεκτὴν καὶ ἀσυνήθη ἀπόλαυσιν, ἣν παρέσχεν αὐτοῖς ἡ τέχνη τοῦ ὑποκριτοῦ.

***

Ὁ Ῥόσσης εἶνε ἐκ τῶν ἀρίστων ἑρμηνευτῶν τοῦ σαιξπηρείου θεάτρου. Οἱ μεγάλοι τραγικοὶ καλλιτέχναι ἄλλως πάντες διαπρέπουσιν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἔργων τοῦ Ἄγγλου τραγῳδοποιοῦ. Ὁ Σαίξπηρ, προαγαγὼν τὸ τραγικὸν πάθος μέχρι τῶν ἀκροτάτων αὐτοῦ ὁρίων, παρέχει εἰς τὸν ἠθοποιὸν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιδείξῃ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν καλλιτεχνικὴν δύναμιν, νοημοσύνην, καὶ εὐκαμψίαν, ἀφίνει δ' εἰς ἑκάστην φράσιν, εἰς ἑκάστην λέξιν ὅσον οὐδεὶς ἴσως ἄλλος δραματουργὸς εὑρὺ περιθώριον, τὸ ὁποῖον ὁ καλλιτέχνης πρόκειται νὰ συμπληρώσῃ διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐργασίας, ψυχολογῶν ἐπὶ τῶν προσώπων τοῦ δράματος, ἀναλύων τὰ αἰσθήματα καὶ ἀνατέμνων τὴν καρδίαν αὐτῶν. Οὕτως ἔξοχος ὑπόκρισις συμπληροῖ καὶ ἐξαίρει τὰς ἀνυπερβλήτους καλλονὰς τῶν δραμάτων τοῦ Σαίξπηρ, δὲν δύναταί τις δὲ νὰ ἐννοήσῃ ἐντελῶς οὔτε τὴν νοσηρὰν ἰδανικότητα τοῦ Ἀμλέτου, οὔτε τοῦ Ὀθέλλου τὴν μυκηθριώδη ζηλοτυπίαν, οὔτε τοῦ Λὴρ τὴν στυγερὰν ὀδύνην, ἂν μὴ ἴδῃ τὸν Ἴρβιγκ, τὸν Μπούθ ἢ τὸν Ῥόσσην δανειζοντας εἰς τὸν ποιητὴν τὸ θαυμαστὸν αὐτῶν δῶρον, ὅπως ἐνδύσῃ δι' ὀστέων καὶ σαρκῶν τὰ ἄυλα πλάσματα τῆς φαντασίας αὐτοῦ.

Ὁ «Ὀθέλλος» εἶνε ἐν τῶν δραμάτων, ἐν οἷς τὰ μάλιστα ἐξέχει ὁ ἐπί τινας ἑβδομάδας φιλοξενηθεὶς ἐν Ἀθήναις πεφημισμένος ὑποκριτής. Ἤκουσα Ἄγγλον λόγιον, φανατικὸν τοῦ Σαίξπηρ θαυμαστήν, ἰδόντα πάντας σχεδὸν τοὺς συγχρόνους καλλιτέχνας ὅποι διαπρέπουσιν ἐν τῇ ἀπὸ σκηνῆς ἑρμηνείᾳ τοῦ θεάτρου αὐτοῦ, καὶ πρὸ ἐτῶν, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς καλλιτεχνικῆς του λάμψεως, τὸν Ῥόσσην, νὰ διατυπώνῃ ἐπιφυλάξεις τινας, ὡς πρὸς τὴν σημερινὴν αὐτοῦ ὑπόκρισιν.

— Ἄλλοτε, ἔλεγεν, ἦτο ἁπλούστερος, λιτότερος, κλασικώτερος. Ἡ ἡλικία καὶ ἡ ἐργασία παρέλυσαν κάπως ἐν αὐτῷ τὰ νεῦρα τῆς καλλιτεχνικῆς δυνάμεως, ἀπήμβλυναν τὴν ὀξύτητα τοῦ ὑποκριτικοῦ πάθους, ὅ,τι δ' ἄλλοτε παρεῖχεν εἰς τὸ πρόσωπον ὅπερ ὑπεδύετο ἐξ ἐμπνεύσεως οὕτως εἰπεῖν καὶ ἀντλῶν ἀπὸ φυσικῆς πηγῆς, θέλει νὰ ἀντικαταστήσῃ τώρα δι' ἐντάσεως, ἥτις μειοῖ κάπως τὴν ὁμαλότητα τῶν ἐντυπώσεων τοῦ θεατοῦ.

Τὴν κρίσιν ταύτην παρέχω ὡς χρονογράφος, χωρὶς νὰ δύναμαι οὔτε νὰ τὴν ὑποστηρίξω, οὔτε ν' ἀντιτάξω τι κατ' αὐτῆς. Μὴ ἀναλαβὼν νὰ γράψω καλλιτεχνικὴν μελέτην περὶ τοῦ Ῥόσση, ἀλλὰ νὰ ἐκθέσω ἁπλῶς τὰς ἐντυπώσεις κοινοῦ τῶν παραστάσεων αὐτοῦ ἀκροατοῦ, δὲν δυσκολεύομαι νὰ εἴπω ὅτι τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲν ἠδυνήθην νὰ διακρίνω κηλίδα τινὰ ἐπὶ τῆς ἀπολαμπούσης εἰκόνος τῆς ὑποκρίσεως τοῦ Ἰταλοῦ ἀριστοτέχνου τῆς σκηνῆς.

Ἐν τῷ «Ὀθέλλῳ» ἡ ὑπόκρισις τοῦ Ῥόσση ἔχει τι τὸ δαιμονίως ἀνθρώπινον. Μόνον ὑπερφυὴς τέχνη δύναται νὰ καταστήσῃ οὕτως ὑποχείρια εἰς τὸν ἠθοποιὸν τὰ μέσα ἅπινα ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του, ὅπως συγκινήσῃ τὸν ἀκροατήν του, ψαύσῃ μίαν πρὸς μίαν τὰς χορδὰς τῆς καρδίας του, κορυφώσῃ ἐν αὐτῷ τὸν φόβον καὶ τὸν ἔλεον, ἀποσπάσῃ τὰ δάκρυά του καὶ παράσχῃ εἰς αὐτὸν ἀπόλαυσιν πνευματικήν, ὁμοίαν ἐκείνης ἣν μόνον ἡ ἀνάγνωσις μεγάλου ποιητοῦ, ἡ θέα εἰκόνος ἐξόχου ζωγράφου ἢ τὸ δαιμόνιον μεγαλοφυοῦς μελοποιοῦ δύναται νὰ δωρήσῃ εἰς ἡμᾶς.

Ὅ,τι ὁ ποιητὴς ἀπεθησαύρισεν ἐν τῇ ψυχολογίᾳ τοῦ πάθους τοῦ φοβεροῦ Μαύρου ὁ ἠθοποιὸς ἐξορύσσει ὡς ἐξ ἀδαμαντωρυχείου καὶ ἐπιδεικνύει ἀπαστράπτον εἰς τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ. Ἡ καρδία τοῦ Ὀθέλλου δὲν ἔχει δι' αὐτὸν μυστήρια. Μετὰ ποίας τέχνης ὁ τρυφερὸς ἐραστής, εἰς τὰ λεόντεια στήθη τοῦ ὁποίου πάλλει μὲ τὴν ἰδιάζουσαν εἰς τὸ ἀκμαῖον αἷμα τῶν τέκνων τῆς ἐρήμου σφοδρότητα ὁ ἔρως, μεταμορφοῦται βαθμηδὸν εἰς τὸν φιλύποπτον σύζυγον, τὸν ὑποπτευθέντα ὅτι ἐπροδόθη ὑπὸ παντὸς ὅ,τι ἔχει τιμιώτερον ἐν τῷ κόσμῳ καὶ κατόπιν τὸν ἀμείλικτον δικαστήν, τὸν ἐκτελοῦντα ἰδιοχείρως τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποίαν ἔλαβε καθ' ἑαυτόν! Οὕτω βρυχώμενον καὶ μυκώμενον φαντάζεταί τις τὸν Ὀθέλλον, ὡς τὸν παριστᾷ ὁ Ῥόσσης, οὕτως ἄγριον καὶ φοβερόν. Ὠχροτέρα ὑπόκρισις, ἀσθενεστέρα ἁρμηνεία διαλύει τὸν φανταστὸν τύπον τοῦ δράματος, ὡς ἔχει τις ἐν αὐτῷ εἰς τὸν νοῦν, καὶ καταρρίπτει ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἀκροατοῦ τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ. Τὰ μεγάλα ἔργα ἀπαιτοῦσιν

ὡς ἐκτελεστὰς καὶ μεγάλους καλλιτέχνας. Εἶνε δυνατὸν νὰ φαντασθῇ τις τὸν Λυκαβηττὸν ἐκτελοῦντα χρέη Ἄτλαντος;

Τὸ κοινὸν τῶν πρώτων παραστάσεων τοῦ Ῥόσση ἦτο ἀραιότερον, ἀλλ' ἐκλεκτότερον, ἡ γενικὴ δ' ἐντύπωσις, ἣν ἀπεκόμιζέ τις ἐξ ἑκάστης παραστάσεως, ἦτο διὰ τοῦτο καὶ βαθυτέρα. Τὸ κοινὸν ἀποτελεῖ παράγοντα ἄξιον λόγου ἐν τῇ ἐπιτυχίᾳ καλλιτέχνου τινος, δύναταί τις δὲ νὰ εἴπῃ ὅτι ἀκροατήριον νοῆμον, μορφωμένον καὶ φιλόκαλον εἶνε τὸ ἥμισυ τῆς νίκης ἠθοποιοῦ, οἴκοθεν ἐννοεῖται ἀξίου τοῦ ὀνόματος. Διὰ τοῦτο ἐκ τῆς παραστάσεως τοῦ «Ὀθέλλου», καίτοι εἰς ἄλλα δράματα ὁ Ῥόσσης ἐφάνη ὑπέρτερος, ἀπεκομίσαμεν πάντες μᾶλλον ζωντανὰς ἐντυπώσεις, ἐνῷ σκηναὶ μεγάλης ἐπιβολῆς τῶν ἄλλων τούτων δραμάτων, παρασταθέντων ἐνώπιον ἀκροατηρίου πυκνοτέρου, ἀλλὰ στερουμένου τῆς αὐτῆς καλαισθητικῆς ἑνότητος, δὲν ἐπέφερον ἐντελὲς τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα.

***

Ὁ «Πολιτικὸς θάνατος» τοῦ Παύλου Γιακωμμέτη, ὃν μετὰ τῶν σαιξπηρείων δραμάτων ἀνεβίβασεν ἀπὸ σκηνῆς ὁ Ῥόσσης, εἶνε ἔργον διδαχῆς καὶ πολεμικῆς μᾶλλον ἢ τέχνης. Τὸ δρᾶμα ἔχει σκηνὰς παθητικωτάτας, ἀλλ' εἶνε μελοδραματικὸν εἰς ἄκρον, ὁ διάλογος δ' αὐτοῦ, ὑπερβολικὸς συνήθως, καθίσταται ἐνιαχοῦ πεφυσιωμένος καὶ ἐξοκέλλει εἰς ῥητορικὸν στόμφον. Ἀλλ' ὁ Ῥόσσης ὑποκρίνεται καὶ ἐν αὐτῷ μετὰ τέχνης ἀπαραμίλλου, ἥτις σκιάζει τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἔργου ἐντελῶς. Ὁ ἐκ τοῦ κατέργου δραπετεύσας πατήρ, ὁ μετὰ δεκαπεντακετῆ χωρισμὸν ἀνευρίσκων τὴν σύζυγον καὶ τὴν θυγατέρα του, ὁ μὴ ἀναγνωριζόμενος ὑπ' αὐτῆς, ἐθισθείσης νὰ καλῇ ἄλλον ἄνδρα πατέρα, παρέστη ἐνώπιον ἡμῶν πλήρης πατρικῆς στοργῆς, ἥτις ἐπὶ ἔτη συσχεθεῖσα ἐκχύνεται ἤδη εἰς χείμαρρον λάβας, πλήρης ὀδύνης διότι ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ οὔτε τὸν ἀναγνωρίζει, οὔτε θέλει ποτὲ νὰ φανταασθῇ ὅτι ὁ πατήρ της δύναται νὰ εἶνε ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς οὗ ἡ θέα τὴν φοβίζει, τραγικὸς ἐν τῇ τραυματισθείσῃ στοργῇ του, ἀνυπέρβλητος ἐν τῇ ἀποφασιστικῇ καρτερίᾳ του ὅπως ἀποθάνῃ, ἀφήνων κενὴν τὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ θέσιν του, ἀφοῦ ἀπώλεσε τὴν θέσιν του ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ προσφιλεστέρων αὐτοῦ πλασμάτων.

***

Εἰς τὸν «Βασιλέα Λὴρ» ὁ Ῥόσσης ἐφάνη καὶ ἑαυτοῦ ὑπέρτερος. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τοὺς τύπους τῶν δραμάτων τοῦ Σαιξπήρου παρουσιάζει εἰς τὸ κοινὸν πάντας γυμνούς, μὴ ζητῶν οὐδὲν νὰ συγκαλύψῃ, οὐδὲν νὰ συγκεράσῃ, τοὐναντίον δὲ τὰ πάντα νὰ ἐπιδείξῃ, τὰ πάντα νὰ καταστήσῃ καταφανῆ, ἀλλὰ εἰς τοιαύτην ἐξίσωσιν πρὸς τὸν τιτάνειον χαρακτῆρα τοῦ Λὴρ, μόνον τέχνη, τὰς ἐμπνεύσεις αὐτῆς ἀρυομένη ἀμέσως ἀπὸ τῆς ψυχῆς τοῦ ποιητοῦ, ἠδύνατο νὰ ἐξισωθῇ.

Περὶ τῆς ὑποκρίσεως τοῦ Ῥόσση ἐν τῷ «Λὴρ» ὁμιλοῦντες θὰ ἦτο γελοῖον ἂν ἐλέγομεν ὅτι ὑπῆρξε φυσικός. Ὑπῆρξε φυσικὸς ὡς Λὴρ, ὡς ἄνθρωπος ὑπερφυὴς δηλονότι, ὡς ψυχὴ δρῶσα καὶ παθινομένη ἐκτὸς τοῦ κόσμου, τὸν ὁποῖον κοινῶς θεωροῦμεν ὡς ψυχολογικῶς φυσικόν.

Ὅταν εἴδομεν τὸν Ῥόσσην νὰ ἐξέλθῃ ἐπὶ σκηνῆς, ἐλησμονήσαμεν καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομά του. Τίνα σχέσιν ἔχει ὁ ὑψηλὸς καὶ εὔσωμος καλλιτέχνης, τὸν ὁποῖον συναντῶμεν καθ' ὁδὸν μὲ τὸν ὑψηλὸν πῖλον καὶ τὴν ῥεδιγκόταν του, πρὸς τὸν λευκοπώγωνα αὐτὸν γέροντα, παράμοιον πρὸς τύπον τοῦ Γουσταύου Δορέ, Δρυΐδην μεγαλοπρεπῆ, δραματικὸν Δία, δεσπόζοντα τοῦ θεάτρου τοῦ Σαιξπήρου, λόγῳ τραγικοῦ μεγαλείου μᾶλλον ἢ λόγῳ ἡλικίας; Αὐτὸς εἶνε ὁ Λὴρ, ἀναδύσας ζωντανὸς ἐκ τῶν σελίδων τοῦ Σαιξπηρ, ἐν τῇ ὁλυμπείῳ αὐτοῦ ἐπιβολῇ, ὁ Βασιλεὺς ὃν πολυετὴς βασιλεία κατέστησεν ἀλαζόνα καὶ ὑπέρφρονα, ὁ σκληρὸς πατὴρ ὁ ἀποπέμπων ἀσπλάγχνως τὴν κόρην, ἥτις δὲν ἠμπορεῖ «ν' ἀνασηκώσῃ τὰ χείλη εἰς τὴν καρδιάν της,» κατὰ τὴν εἰκονικὴν φράσιν της, ὁ ἄτυχὴς πατὴρ τὸν ὁποῖον ἐκδιώκουσι τῶν οἰκιῶν των ὡς ἐπαίτην αἱ ἴδιαι θυγατέρες, ὁ ἔξοχος παράφρων, ὅστις ἄστεγος καὶ ἀσκεπὴς ἀψηφᾷ ἐν τῇ ἐρημίᾳ τὴν λυσσώδη μανίαν τῶν στοιχείων, ὁ μετανοημένος πατήρ, ὅστις θρηνεῖ μετὰ σπαρακτικῶν γόων τὴν στραγγαλισθεῖσαν θυγατέρα του καὶ ἀποθνήσκει, οἰωνεῖ συντριβόμενος ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ ἄβροῦ αὐτῆς σώματος. Ἔλεος καὶ φόβος πληροῦσιν ἐναλλὰξ τὰς ψυχὰς ἡμῶν, ἐντεινόμενοι μέχρι παροξυσμοῦ. Αἱ μυχιαίταται τῆς καρδίας ἵνες τανύονται ὡς χορδαὶ βιολίου, ὅπως ὑπὸ τὸ χρυσοῦν τόξον τῆς τέχνης τοῦ Ῥόσση ἀναδώσωσιν τόνους, συναρμοζομένους εἰς θεσπεσίαν μελῳδίαν πάθους καὶ συγκινήσεως.

Μετὰ ποίας ἐξάλλου ἀλλοφροσύνης, ἀνεγειρούσης ἐκ φρίκης τὰς τρίχας τῶν ἀκροατῶν, ἐξαγγέλλει ὁ Ῥόσσης τὰς κατὰ τῆς Γονεριλλης φοβερὰς κατάρας τοῦ Λὴρ;

—Ἄκουσε ὦ φύσις, ἄκουσέ με
Εἰσάκουσέ μ', ἀγαπητὴ Θεά! Ἐὰν τὴν εἶχες
Νὰ γείνῃ γόνιμη αὐτή, ν' ἀλλάξῃς τὸν σκοπόν σου!
Τὰ ὄργανα τοῦ τοκετοῦ ἐντός της μάρανέ τα,
καὶ στείρευσε τὰ σπλάγχνα της! Εἰς τὸ αἰσχρόν της σῶμα
νὰ μὴ χαρίσῃς τὴν τιμὴν νὰ τῆς βλαστήσῃ βρέφος
Κι' ἂν κάμῃ σύλληψιν ποτὲ νὰ πλάσῃ τὸ παιδί της
ἀπὸ χολήν, ὥστε νὰ ζῇ διὰ νὰ καταντήσῃ
νὰ εἶνε τυραννία της καὶ βάσανον! Νὰ σκάψουν
χαράκια ἐξ αἰτίας του τὸ νέον μέτωπόν της,
τὰ μάγουλά της ῥεύματα δακρύων ν' αὐλακώσουν!
Κάθε της πόνος μητρικὸς καὶ μητρικὴ λαχτάρα
νὰ στρέψῃ σ' ἀνάγελασμα καὶ καταφρόνησίν της.

Ἐν τῇ σκηνῇ τῆς καταιγίδος, ἥτις δικαίως θεωρεῖται ὡς μία τῶν μεγαλοπρεπεστέρων σκη-

νῶν τοῦ σαιξπηρείου Θεάτρου, δὲν ἠδυνήθημεν ν' ἀπολαύσωμεν ὅ,τι ἔχει ἔξοχον ἡ ὑπόκρισις τοῦ Ῥόσση, ἕνεκα τῶν ἀτελῶν μηχανικῶν μέσων τοῦ νέου ἡμῶν θεάτρου. Ἀντὶ βροχῆς ἠκούομεν ἐκ τῶν παρασκηνίων ἦχον ἀναταρασσομένου κοσκίνου, ἀντὶ βροντῶν καὶ κεραυνῶν δὲ τὸν θόρυβον συγκρουομένων *τενεκέδων*. Ἐννοεῖται ὅτι τοιαύτη παρῳδία ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ ψυχράνῃ τὴν ἐντύπωσιν τῶν θεατῶν, ἐχρειάσθη δ' ὅλη ἡ ὑποκριτικὴ δύναμις τοῦ Ῥόσση, ὅπως τὸ κοινὸν, φύσει ἄλλως φιλοσκῶμμον, μὴ ἐκραγῇ εἰς γέλωτας.

Μία ἐκ τῶν ἀπροτέρων ἀποδείξεων τῆς μεγάλης ἀξίας τοῦ Ῥόσση εἶνε καὶ ἡ θρησκευτικὴ σιγή, τὴν ὁποίαν κατορθώνει νὰ ἐπιβάλλῃ ἐπὶ ἀκροατηρίου ἀτιθάσσου, οἷον εἶνε τὸ ἀθηναϊκόν. Τόσον βαθεῖα εἶνε ἡ σιγὴ αὕτη, ὥστε τὴν *ἀκούει* κανεὶς—διότι ἀκούεται καὶ ἡ σιγή. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἐξ ἐπιδείξεως φοιτῶντες εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ Ῥόσση καὶ αὐτοὶ οἱ περιφέροντες ἑταστικὰς τὰς διόπτρας ἀνὰ τὰ θεωρεῖα, ἢ γελῶντες μετὰ τῶν συντρόφων των ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει φαιδροῦ ἐπεισοδίου τῆς ἡμέρας, ἐνῷ ὁ Ῥόσσης γονυπετεῖ ἐν ἐκστάσει πρὸ τῆς ἀναγνωριζομένης Κορδηλίας, αὐτὴ δὲ τὸν ἀνεγείρει τρυφερῶς ἐμειναν ἄφωνοι καὶ τὸ μειδίαμα ἐπάγωσεν ἐπὶ τῶν χειλέων των, ὅταν ἀπὸ τῶν παρασκηνίων ἠκούσθησαν σπαρακτικοὶ οἱ γόοι καὶ οἱ κοπετοὶ τοῦ Λὴρ, φέροντος ἐν ἀγκάλαις τὴν νεκρὰν Κορδηλίαν.

Περὶ τῆς διασήμου Γαλλίδος ἠθοποιοῦ Desclée διηγεῖται ὁ Halévy ἐν τῷ ἐσχάτως ἐκδοθέντι τόμῳ αὐτοῦ «Σημειώσεις καὶ ἀναμνήσεις» χαρακτηριστικὸν ἀνέκδοτον.

Ἐσπέραν τινὰ τοῦ 1869 ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Γυμνασίου εἰς τὸ τέλος τῆς πράξεως, τὸ κοινὸν ἀνεκάλεσε διὰ παταγωδῶν ἀνευφημιῶν τὴν Desclée ἐπὶ σκηνῆς. Ἀληθὴς καταιγὶς χειροκροτημάτων. Πεσούσης τῆς αὐλαίας, οἱ συνάδελφοι αὐτῆς περιστοιχίζουσι τὴν Desclée, τὴν συγχαίρουσιν.

— Τί ἐπιτυχία! τί θρίαμβος!

—Ὄχι, λέγει ἡ διάσημος ἠθοποιός.

— Πῶς ὄχι;

— Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν τῶν ἐδωλίων ὑπάρχουν δύο ἡλίθιοι, οἱ ὁποῖοι ἀρότου ἤρχισεν ἡ παράστασις δὲν ἐταράχθησαν, δὲν ἐχειροκρότησαν δὲ πρὸ ὀλίγου.

— Ἀλλ' ἀφοῦ εἶνε ἡλίθιοι τί σὲ μέλει;

—Ἴσα-ἴσα. Πρέπει νὰ κάμνῃ κάνεὶς αἴσθησιν καὶ εἰς τοὺς ἡλιθίους. Ἄλλως ἀλλοίμονον! Ὑπάρχουν τόσοι εἰς τὸν κόσμον!

Ἡ Desclée κατὰ τὴν ἑπομένην πρᾶξιν ἐξήρχετο τῆς σκηνῆς ἔνθους. Ἐχειροκρότει ἔξαλλος καὶ ἐφώναζεν:

— Οἱ δύο μου ἡλίθιοι ἐγέλασαν! Οἱ δύο μου ἡλίθιοι ἐχειροκρότησαν!

Καταπεσούσης τῆς αὐλαίας μετὰ τὴν τελευταίαν πρᾶξιν τοῦ «Λὴρ,» ὁ Ῥόσσης ἠδύνατο νὰ λέγῃ ἀναλόγως:

—Ὅλοι ἐπιώπησαν, συνεκινήθησαν, ἔκλαυσαν, ἐχειροκρότησαν! Ὁ θρίαμβος εἶνε ἐντελής!

Δημ. Καλαμανος

ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

Πόσας λέξεις ἐν συνόλῳ ἐπρόφεραν οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν ἔκθεσιν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως; Εἴχέ τις τὴν ὑπομονὴν νὰ κάμῃ τὸν ἑξῆς ὑπολογισμόν: οἱ ἐπισκέπται ἀνῆλθον εἰς 111,255, περιλαμβανομένου δὲ καὶ τοῦ ποσσωπικοῦ τῆς ἐκθέσεως εἰς 118,262. Τεθέντος ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φωνὴ προφέρει 296 λέξεις κατὰ λεπτὸν ταχυλογοῦσα καὶ 143 κατ' ἐλάχιστον ἐν ἀνέτῳ συνδιαλέξει, ἐξάγεται ὅτι πέντε ὧραι ἐν ὅλῳ ἐπρόφεραν *121 δισεκατομμύρια, 217 ἑκατομμύρια, 888 χιλιάδας καὶ 320 λόγους!*

*

Καθ' ἑσπέραν ἡ Ἔκθεσις κλείεται κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον: Εἰς τὰς 10 1/2 ἀκριβῶς κρότος πυροβόλου ἀγγέλλει ὅτι ἡ εἴσοδος δὲν ἐπιτρέπεται πλέον. Εἰς τὰς 11 1/4 δύο τυμπανισταὶ περιέχονται τὸ ἐσωτερικὸν κρούοντες τὴν ἀποχώρησιν, ἔτι δὲ 200 κλητῆρες καὶ 50 στρατιῶται τῆς Δημοκρατικῆς Φρουρᾶς ὁδηγοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον τοὺς ὑστεροῦντας.

*

Διακόσιαι χιλιάδες θέσεων ἔχουσι παραγγελθῇ εἰς τὰ ἀτμόπλοια τὰ ἐκτελοῦντα τὸν μεταξὺ Νέας Ὑόρκης καὶ εὐρωπαϊκῶν λιμένων πλοῦν, ὑπὸ μελλόντων ἐπισκεπτῶν τῆς ἐκθέσεως. Ἐκ δὲ τῆς Ν. Ἀμερικῆς πᾶσαι αἱ θέσεις τῶν ἀτμοπλοίων μέχρι τέλους Αὐγούστου εἶνε κατειλημμέναι ἤδη καὶ ἀναγκάζονται νὰ θέσωσιν ἔκτακτα ἀτμόπλοια εἰς ἐνέργειαν ὅπως ἐπαρκέσωσιν αἱ ἀτμοπλοϊκαὶ ἑταιρίαι.

*

Μεταξὺ τῶν τιμαλφῶν ἀντικειμένων ἅτινα ἐκτίθενται ὑπερέχει ὁ «Αὐτοκρατορικός», ἀδάμας μέγιστος εὑρεθεὶς τῷ 1885 ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀφρικῇ. Ἐκ τῆς γενομένης ὑπὸ εἰδικῶν ἀνδρῶν παραβολῆς τούτου πρὸς τὸν μέγιστον ἀδάμαντα τοῦ γαλλικοῦ στέμματος ἐξήχθη ὅτι εἶνε μεγαλείτερος ἐκείνου καὶ βαρύτερος, ἐφαμιλλος δὲ τὴν λαμπρότητα. Ἡ ἀξία αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ ὑπολογισθῇ ἀκριβῶς, ὑπερβαίνει ὅμως τὰ 12 ἑκατομμύρια, ἀφοῦ τόσον ἐξετιμήθη ὁ ἀντίζηλος αὐτοῦ τοῦ γαλλικοῦ στέμματος κατὰ τὸ ἔτος 1791.

*

Ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πύργου Ἔϊφφελ ἔστησε τὴν κατοικίαν εἰς πτερωτὸς ἔνοικος, μία χελιδών. Ὁ παρισινὸς τύπος ἀναγράφων τὴν εἴδησιν εὔχεται νὰ μὴ συμβῇ ἐκ τῆς λάμψεως τοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πύργου μεγάλου ἠλεκτρικοῦ φανοῦ ὅ,τι ἐν Ἀμερικῇ ἐκ τοῦ φάρου τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἐλευθερίας, ὅπου ἀναρίθμητα πτηνὰ ἐν καιρῷ θυέλλης μεθ' ὁρμῆς πετῶνται πρὸς τὸ φῶς θανατοῦνται ἐπὶ τῶν κρυστάλλων· καὶ ἐλπίζει ὅτι δὲν θὰ εὕρῃ τοιοῦτον οἰκτρὸν θάνατον καὶ ἡ ταλαίπωρος χελιδών.

*

Πλὴν ἄλλων διασκεδάσεων οἱ ἐπισκέπται τῆς παρισινῆς ἐκθέσεως δύνανται νὰ περιδιαβάζωσιν ἐν τῷ Πεδίῳ τοῦ Ἄρεως ἐπὶ λευκῶν ὀναρίων ὁδηγουμένων ὑπὸ αἰγυπτίων ὀνηλατῶν, ἐπὶ τούτῳ κληθέντων ἐκ Καΐρου.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ — ΤΕΧΝΑΙ

Ἀνώνυμος θωρηκτὴς προσέφερεν εἰς τὴν ἐν Λονδίνῳ Ἀκαδημίαν τῶν Καλῶν Τεχνῶν 100,000 λίρας στερλίνας πρὸς ἵδρυσιν Πινακοθήκης περιεχούσης εἰδικῶς ἱστορικὰς προσωπογραφίας.

Πρὸς ἀνέγερσιν ἀνδριάντος τοῦ Θιέρς συνέστη ἐν Παρισίοις ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἰουλίου Σίμωνος, ἥτις θέλει προβῇ εἰς συλλογὴν ἐράνων.

Τὸ βιβλίον τῆς Ἑκατονταετηρίδος, οὕτω τιτλοφορεῖται τὸ ὑπὸ τῆς γαλλικῆς *Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων* ἐκδοθὲν ἐπὶ τῇ ἑκατοστῇ ἐπετείῳ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐξ 700 σελ. σχήματος 4ου, περιέχει δὲ τεσσαράκοντα ἑπτὰ ἄρθρα γραφέντα ὑπὸ πρώην καὶ νῦν συνεργατῶν τῆς ἐφημερίδος, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων φέρεται τὸ ὄνομα τοῦ δουκὸς τῆς Ὠμάλης. Διὰ τῶν ἄρθρων τούτων σκιαγραφεῖται ὁ ἑκατονταετὴς βίος τῆς ἐφημερίδος, ποικίλουσι δὲ ταῦτα εἰκόνες πολλαί, πανομοιότυπα κλπ. Ἐν γένει τὸ βιβλίον τοῦτο ἐκτὸς τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ καὶ φιλολογικῆς ἀξίας θεωρεῖται ὡς ἀριστούργημα καλλιτεχνικῆς καὶ τυπογραφικῆς ἐκτελέσεως.

Ὑφηγήτης τῆς Γενικῆς Παθολογίας ... γυνὴ ἡ δεσποινὶς Ἰωσηφίνα Καττάνη παρέδωκε τὸ πρῶτον αὐτῆς μάθημα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βολωνίας. Ἡ νεαρὰ ἐπιστήμων ἐν τῷ ἐναρκτηρίῳ τούτῳ μαθήματι παρισταμένου πλήθους ἀκροατῶν, ἐπραγματεύθη γενικῶς τὸ ζήτημα περὶ Βακτηριολογίας καὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τὴν Παθολογίαν, ὡμίλησε δὲ μετὰ πολλοῦ θάρρους καὶ ἐπιστημονικῆς σαφηνείας οὐχὶ τῆς τυχούσης.

Ὁ Γαβριὴλ Μὰξ, ὁ διάσημος γερμανὸς ζωγράφος, ἐπεράτωσεν ἄρτι νέον αὐτοῦ ἔργον, παραδοξότατον τὴν ἔμπνευσιν. Τὸ ἔργον τοῦτο εἰκονίζει δεκατρεῖς πιθήκους παρατηροῦντας εἰκόνα τοῦ Τρίσταν καὶ τῆς Ἰσόλδης, τοῦ ἐρωτικωτάτου ζεύγους, ὅπερ ἀπηθανάτισεν ὁ Βάγνερ ἐν τῷ ὁμωνύμῳ μουσικῷ δράματι.

Τὸ μνημεῖον τοῦ Ποῦσκιν ἐν Ὀδησσῷ ἀπεκαλύφθη πανηγυρικώτατα πρό τινος. Τὸ μνημεῖον τοῦ μεγάλου ῥώσσου ποιητοῦ ἱδρύθη ἐν Ὀδησσῷ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διατριβῆς του κατὰ τὸ ἔτος 1823, ὅπου καὶ πλεῖστα τῶν ἀρίστων αὐτοῦ ποιημάτων συνέθεσν.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Τὸ αἴσθημα τὸ ὁποῖον ἐμπνέουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ εὐεργετοῦντες ἡμᾶς, ὁμοιάζει πρὸς τὴν εὐγνωμοσύνην ἣν τρέφομεν πρὸς τοὺς ὀδοντοϊατρούς. Ὁμολογοῦμεν ὅτι μᾶς ἔκαμαν καλόν, ἀποσπάσαντες πάσχοντας ὀδόντας, ἀλλ' ἐνθυμούμεθα πάντοτε τὸν πόνον τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπροξένησαν καὶ ἐπὶ τέλους δὲν τοὺς ἀγαπῶμεν καθόλου.

*

Ὀλίγα ἐλαττώματα ἐμποδίζουσι τὸν ἄνθρωπον νὰ ἔχῃ φίλους· πολλὰ προτερήματα συντείνουσιν εἰς τοῦτο.

*

Ἡ σκέψις τὰ πάντα παραμυθεῖ καὶ ἐκ πάντων θεραπεύει. Ἂν δέ ποτε κάμνῃ κακόν, ζητεῖτε παρ' αὐτῆς πάλιν τὸ φάρμακον τοῦ κακοῦ καὶ δὲν θ' ἀρνηθῇ νὰ τὸ δώσῃ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Η ΠΡΟΠΟΣΙΣ ΤΟΥ κ. Δ. ΒΙΚΕΛΑ

Κατὰ τὴν ἐν Σαὶν Ναζαὶρ τῆς Γαλλίας καθέλκυσιν τοῦ νέου ἑλληνικοῦ θωρηκτοῦ Ὕδρας παρετέθη ἐπίσημον γεῦμα ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ πρεσβευτοῦ κ. Δηλιγιάννη. Ἐν τῷ γεύματι τούτῳ ὁ ἡμέτερος λόγιος κ. Δ. Βικέλας ἔκαμε τὴν ἑξῆς ἀληθῶς ὡραίαν πρόποσιν:

«Θὰ συγχωρήσητε ἕνα ξένον ἐὰν δὲν κατορθώσῃ νὰ ἐκφράσῃ εἰς τὴν ὡραίαν σας γλῶσσαν, ὅσα ἐπεθύμει νὰ σᾶς εἴπῃ. Καὶ ἄμως προσθέτω, ὅτι ἡ ἀνεπαρκὴς γνῶσις τῆς γαλλικῆς δὲν ἐμποδίζει ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας νὰ λησμονῶμεν ὅτι εἴμεθα ξένοι, ὅταν εὑρισκώμεθα ἐν Γαλλίᾳ καὶ μεταξὺ Γάλλων. Διότι τόσοι δεσμοὶ μᾶς συνδέουν μεθ' ὑμῶν! Ἐν πρώτοις μᾶς συνδέει ἡ Μεγάλη Προμήθεια καθὼς τὴν ἀπεκάλεσεν ὁ Victor Hugo. Ἄλλα μὲ τὴν διαφόρον, ὅτι ἐὰν διὰ σᾶς ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς εἶνε προμήθεια, δι' ἡμᾶς εἶνε μήτηρ. Εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τὴν βρεττανικὴν ἐκτίμησιν τῆς συγγενείας, ἥτις συμφωνεῖ μὲ τὴν ἰδικήν μας, εἴμεθα θεῖοι σας. Μὴ μᾶς φθονεῖτε τὴν ὑπερεχίν ταύτην—ἐὰν εἶνε ὑπερεχή.—Ὑπερέχετε κατὰ τόσα ἄλλα!

«Ἐκτὸς τῆς ἀρχαιότητος μᾶς συνδέουν πρὸς τὴν Γαλλίαν οἱ δεσμοὶ τῆς εὐγνωμοσύνης, δι' ὅσην φιλίαν καὶ εὐμένειαν μᾶς ἐπέδειξεν ἀφ' ὅτου ἠθελήσαμεν καὶ κατωρθώσαμεν νὰ γείνωμεν καὶ πάλιν Ἔθνος ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον. Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ λησμονήσωμεν ὅσα ὀφείλομεν εἰς τὴν Γαλλίαν; Καὶ ἀφοῦ ἀναπολοῦμεν ταῦτα ἐδῶ συνεορτάζοντες μεταξὺ θαλασσινῶν, πῶς νὰ μὴ ἀνεφέρωμεν ὅσα ὀφείλομεν εἰς τὸ Ναυτικόν της; Ἀπὸ τῆς παρουσίας του εἰς τὸ Ναυαρῖνον, ἕως καὶ αὐτῆς τῆς ἀπουσίας του εἰς τὸ πρόσφατον ἔτι περίστασιν!

«Τὸ ὡραῖον θωρηκτὸν εἰς οὗτινος τὴν καθολικὴν παρέστημεν σήμερον εἶνε καὶ τοῦτο νέος δεσμὸς μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἑλλάδος. Τὸ πλοῖον τοῦτο εἶνε Γάλλος, τὸν ὁποῖον πολιτογραφοῦμεν. Ἀλλ' ἐστὲ ἥσυχοι, Κύριοι! Τὸ ἔργον τοῦτο τῆς τέχνης σας δὲν μεταβαίνει εἰς χεῖρας κακάς. Ἀνέκαθεν ἡ Ἑλλὰς ἠγάπησε τὴν θάλασσαν καὶ ἠγαπήθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Τὸ μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία ἀπὸ τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῆς Μυκάλης μέχρι τῶν ναυμαχιῶν τῆς Ἐπαναστάσεως. Ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν εἶπε τοῦτο ὑψηλοφρόνως καὶ πατριωτικῶς χθὲς μόλις, ἀποκαλύπτων τὸν ἀνδριάντα τοῦ Μιαούλη, ἑνὸς τῶν ἐνδοξοτέρων τέκνων τῆς Ὕδρας, τῆς ὁποίας τὸ νέον θωρακωτὸν φέρει τὸ ὄνομα. Ἡ μνήμη τοῦ ἥρωος τούτου καὶ τῶν ἐν δόξῃ ἀδελφῶν του εἶνε πολύτιμος κληρονομία διὰ τοὺς ναύτας μας. Θὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἐπωφεληθῶσι καλλίτερον τὰ μαθήματά σας. Διότι, Κύριοι, γνωρίζετε καλῶς, ὅτι διὰ τὰ ναυτικά, ὡς καὶ διὰ τόσα ἄλλα, ἐδῶ ἐρχόμεθα νὰ ζητήσωμεν μαθήματα καὶ παραδείγματα.

«Κύριοι, δυνάμεθα νὰ σᾶς ὑποσχεθῶμεν ὅτι ἡ «Ὕδρα» θὰ εἶνε πάντοτε ἀξία τῆς χώρας ἀφ' ἧς θ' ἀναχωρήσῃ καὶ τῆς πατρίδος, ἧς φέρει τὴν σημαίαν. Εὑρισκόμεθα ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐξακολουθήσωμεν ἀπολαμβάνοντες τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰ-

ρήνης. Ἀλλὰ τὰ θωρακωτά, καίτοι εἶνε ἐχέγγυα τῆς εἰρήνης, εἶνε οὐχ ἧττον ὡπλισμένα διὰ τηλεβόλων. Ὅ,τι καὶ ἂν συμβῇ, θὰ ὑπάρχωσι πάντοτε ὄπισθεν τῶν τηλεβόλων τῆς «Ἕδρας» ἄνδρες ἀποφασισμένοι νὰ ἐκτελέσωσι τὸ καθῆκόν των. Ἀλλ' ἡ μεγίστη χαρά των θὰ εἶνε πάντοτε, ὅταν θὰ δύνωνται νὰ χαιρετίσωσι διὰ τῶν τηλεβόλων τούτων μὲ ἕνα ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν τὴν φίλην καὶ ἀγαπητὴν σημαίαν τῆς Γαλλίας. Προπίνω ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς γαλλικῆς σημαίας!»

Ο ΑΝΔΡΙΑΣ ΤΟΥ ΜΙΑΟΥΛΗ

Ὁ ἐν Σύρῳ πανηγυρικῶς ἀποκαλυφθεὶς τῇ 23 ἀπριλίου ἀνδριὰς τοῦ Μιαούλη ἱδρύθη μὲν δαπάναις τοῦ ἀοιδίμου Χίου Σταματίου Ι. Πρωΐου, ἐφιλοτεχνήθη δὲ ὑπὸ τοῦ γλύπτου κ. Γεωργίου Μπονάνου. Ὁ Σ. Ι. Πρωΐος ἦτο ἀνεψιὸς τοῦ Δωροθέου Πρωΐου ἀρχιερέως Ἀδριανουπόλεως ἑνὸς τῶν μετὰ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου Ε'. ἀπαγχονισθέντων τῷ 1821. Ἀποθανὼν ἐν Σύρῳ τὴν νύκτα τῆς 25 μαρτίου 1881, ἀφοῦ ἐξωταγώγησεν ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ τὴν οἰκίαν του, κατέλιπεν ἐκ τῆς οὐχὶ μεγάλης περιουσίας του 20 χιλιάδας δραχμῶν, ὅπως διὰ τοῦ ποσοῦ τούτου στηθῇ ἐν Σύρῳ ἀνδριὰς εἰς ἕνα τῶν κατὰ γῆν ἢ θάλασσαν διαπρεψάντων ἀνδρῶν κατὰ τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα. Ἡ ἐκλογὴ ἀνετίθετο εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἑρμουπόλεως ἡ δὲ κρίσις τῶν προπλασμάτων εἰς τὸ συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας. Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, δημαρχοῦντος τοῦ κ. Δ. Βαφικδάκη, ὥρισε παμψηφεὶ ὅπως ὁ ἱδρυθησόμενος ἀνδριὰς εἶνε ὁ τοῦ ναυάρχου Μιαούλη, τῆς δὲ Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας τὸ συμβούλιον ἐνέκρινε κατὰ πλειοψηφίαν ἐκ τῶν σταλέντων προπλασμάτων τὸ τοῦ ἐν Ῥώμῃ σπουδάζοντος γλύπτου κ. Γ. Μπονάνου.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΣ

Ἡ ὁλικὴ δύναμις τῶν καθ' ἅπασαν τὴν ὑφήλιον μηχανῶν ὑπολογίζεται εἰς 46 ἑκατομμυρίων ἵππων ἢ χιλίων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Ἡ Ἀμερικανικὴ Συμπολιτεία ἔχει μηχανὰς δυνάμεως 7 1/2 ἑκατομμυρίων ἵππων, ἡ Ἀγγλία 7 ἑκατομμυρίων, ἡ Γερμανία 4 1/2 ἑκατομμυρίων, ἡ Γαλλία 3 ἑκατομμυρίων καὶ ἡ Αὐστρία 1 1/2 ἑκατομμυρίου.

Ο ΒΙΟΣ ΕΝ ΣΙΒΗΡΙΑ

Ἐκ τῶν πρακτικῶν μιᾶς τῶν τελευταίων συνεδριάσεων τῆς ἐν Παρισίοις γεωγραφικῆς ἑταιρίας μεταγράφομεν ἐπιστολήν τινα γραφεῖσαν ἐν Ἰρκούτσκ κατὰ τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον, περιγράφουσαν δὲ τὸν βίον ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἐκείνῃ τῆς Σιβηρίας:

«Ἀπὸ μηνὸς καὶ πλέον, λέγει ὁ ἐπιστέλλων, ἔχομεν ψῦχος 30 βαθμῶν Ρεωμύρου, ἀλλὰ καὶ παντελῆ νηνεμίαν καὶ θαυμάσιον καιρόν· αἱ ἑσπέραι καὶ αἱ νύκτες λαμπρόταται· δυνάμεθα καὶ νὰ ἀναγινώσκωμεν ὡς ἐν πλήρει ἡμέρᾳ ὑπὸ τὴν αὐταύγειαν τῆς σελήνης ἐν τῇ χιόνι. Ἔχων ἀξιόλογον ρωσσικὴν θερμάστραν διατηρῶ κατ' οἶκον θερμοκρασίαν 15 μέχρι 16 βαθμῶν ἄνω τοῦ μηδενικοῦ, ὥστε βλέπετε ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ παγώσῃ τις ἐν Σιβηρίᾳ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Ἰρκούτσκ. Αἱ διασκεδάσεις ἐξακολουθοῦσιν ἀκατάπαυστα· χοροί, μεταμφιέσεις, θεατρικαὶ παραστάσεις συνεχεῖς. Ἂν καὶ ἡ πόλις ἔχει πλείονας τῶν τεσσαρακοντάκις χιλίων κατοίκων, ὅμως οἱ ἀσθενεῖς εἶναι εὐαριθμότατοι. Ὁ συνειθισας εἰς τὸ κλῖμα τοῦ τόπου θὰ ἠδύνατο νὰ ζῇ ἐνταῦθα εὐχαρίστως καὶ ἀνέτως ἂν δὲν ἦσαν εἰς ὑπερβολὴν ἀκριβὰ τὰ τρόφιμα· δεκὰς γεωμηλίων τιμᾶται ἑνὸς μέχρις ἓξ ρουβλίων, τὰ πορτοκάλια δέκα ρούβλια, ἡ ὀκὰ τοῦ ἄρτου δύο ρούβλια. Καὶ ὅμως ἡ τιμὴ τῶν τροφίμων ἠλαττώθη ἐπ' ἐσχάτων τῇ φροντίδι τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ κόμητος Ἰγνάτιεφ, ἀδελφοῦ τοῦ ἄλλοτε ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτοῦ τῆς Ῥωσσίας, καὶ τοῦ κυβερνήτου τοῦ Ἰρκούτσκ· ἀλλ' ὁπωσδήποτε δυσκολωτάτη εἶναι ἡ προμήθεια τῶν ἐπιτηδείων εἰς χώραν λίαν ἀπόκεντρον καὶ ἐστερημένην ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας. Ὁ παραρρέων ποταμὸς Ἄγγκρας ἐπάγωσεν φέτος ἐνωρίτερον τοῦ συνήθους, ἤτοι πρὸ τῶν Χριστουγέννων, ἐν ᾧ ἄλλοτε μόλις τὸν Ἰανουάριον ἐπάγωνε.»

ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ ΤΩΝ ΙΧΘΥΩΝ

Τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ ἰχθύων εἶναι ἄπειρον καὶ ἀνυπολόγιστον· τοῦτο δὲ κατέδειξεν ὁ πρόεδρος τῆς ἐν Παρισίοις γεωγραφικῆς ἑταιρίας ἔν τινι τῶν τελευταίων συνεδριάσεων αὐτῆς διὰ παρατηρήσεως εὐστοχωτάτης. Τὸ κατ' ἐξοχὴν ἰχθυοφάγον ζῷον, εἶπεν, εἶναι ὁ θαλάσσιος λέων, οὗ ἡ δορὰ χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν τῶν κομψοτάτων ἐκείνων γυναικείων μηλωτῶν, τὰς ὁποίας ἐσφαλμένως καλοῦσι μηλωτὸς ἐνυδρίδων (loutres). Εὑρίσκονται δ' οἱ θαλάσσιοι λέοντες ἐν τῷ Βερίγγειῳ πορθμῷ, ἐν ταῖς Ἀλεούταις νήσοις καὶ μάλιστα ἐν ταῖς νήσοις Ἁγίῳ Παύλῳ καὶ Ἁγίῳ Γεωργίῳ. Τὴν ἁλιείαν αὐτῶν κανονίζει ἡ κυβέρνησις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς· ἁλιεύονται δ' ἐν μὲν τῇ νήσῳ Ἁγίῳ Παύλῳ 75,000 θαλασσίων λεόντων κατ' ἔτος, ἐν Ἁγίῳ Γεωργίῳ δὲ 25,000. Εἰς ζῶντας θαλάσσιος λέων τρέφεται ἐν τῷ μουσείῳ τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἐν Παρισίοις πρὸς συντήρησιν δ' αὐτοῦ ἀπαιτοῦνται ὀκτὼ ὀκάδες ἰχθύων καθ' ἡμέραν. Ἐπειδὴ δὲ μόνοι οἱ ἐν ταῖς νήσοις Πριβιλὸβ θαλάσσιοι λέοντες ὑπολογίζονται εἰς 5 ἑκατομμύρια, ἂν λάβωμεν ὡς μέσον ὅρον τῆς ἀναγκαιούσης εἰς ἕκαστον τροφὴς τέσσαρας μόνον ὀκάδας καθ' ἡμέραν, εὑρίσκομεν ὅτι τρώγουσιν οὗτοι καθ' ἑκάστην ἰχθῦς ἕκοσι ἑκατομμυρίων ὀκάδων, ἤτοι πλείονας ἴσως ἀφ' ὅσους καταναλίσκουσιν ὅλοι οἱ ἐπὶ γῆς ἄνθρωποι.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Αἱ ἐρωτήσεις τοῦ Ἀγαθοπούλου.

Ὁ Ἀγαθόπουλος ἔλειπε χρόνους ἐκ τῆς πατρίδος του. Ὅταν ἐπανῆλθεν ἤρχισε νὰ κάμνῃ ἐπισκέψεις. Πηγαίνει καὶ εἰς τὸν οἶκον φίλου του παλαιοῦ ὅστις κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἐνυμφεύθη καὶ ἀπέκτησε τέκνα. Ὁ φίλος παρουσιάζει εἰς τὸν Ἀγαθόπουλον τὴν σύζυγόν του κρατοῦσαν βρέφος ἐν τῇ ἀγκάλῃ.

— Τί ἡλικίαν ἔχει τὸ καθμένο τὸ μικρό; ἐρωτᾷ μετὰ στοργῆς ὁ Ἀγαθόπουλος.

— Τριῶν μηνῶν;

— Καὶ εἶνε τὸ μικρότερό σας παιδί;

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1889—1723.